

SLOVENSKI

vesti

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, petek, 15. januar 1954

Štev. 2 (612)

Politični razvoj odpira svetlejšo perspektivo za bodočnost

130 delegatov iz vseh slovenskih krajev Koroške na IV. občnem zboru Demokratične fronte delovnega ljudstva

Na IV. občnem zboru Demokratične fronte delovnega ljudstva, ki je bil minulo soboto, dne 9. t. m. v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu, je bilo zbranih blizu 130 delegatov in predstavnikov organizacije iz vseh slovenskih krajev Koroške. Poleg starejših, v delu in borbi osivelih mož in žena je bila zlasti močno zastopana mlajša generacija, kar je dalo zboru še posebno razveseljen poudarek.

Navzoči so z začudenjem ugibali, zakaj je smatrala policijska oblast tokrat prvič za potrebno poslati dva svoja nadzorna organa na občni zbor napredne politične organizacije koroških Slovencev. Če je bilo to mišljeno kot šikana, tedaj je vsekakor umestno vprašanje, če se oblast tudi napram drugim političnim organizacijam na ta način uveljavlja.

Občni zbor Demokratične fronte je v treh referatih obravnaval različna, za obstoj in napredek našega ljudstva in za demokratični razvoj na Koroškem pomembna vprašanja, razčlenil je našo politično, kulturno in gospodarsko problematiko, ugotovil pomanjkljivosti in uspehe organizacije, nakazal potrebe nadaljnjega dela ter poti za njihovo uresničevanje. Še posebej je občni zbor zavzel odločno stališče do nameravane okrnitve dvojezičnega šolstva, za predstojajoče občinske volitve pa je nakazal našemu ljudstvu nadaljnjo pot povezovanja naše borbe z borbo naprednih avstrijskih demokratičnih množic.

Pri vseh na občnem zboru navzočih se je odražala zavestna enotnost hotenja in stremljenj ne le ob izvajanju govornikov in referentov, marveč prav tako ob dopolnilnih mislih, ki so jih izražali diskuranti v demokratičnem razpravljanju.

Ista enodušnost in enotnost je prišla do izraza tudi ob volitvi novega predsednika in ostalih članov Izvršnega in Pokrajinskega odbora DFDL. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Franc Petek, za 1. podpredsednika Šimen Gros, za 2. podpredsednika Janez Galob, za sekretarja in organizacijskega sekretarja dr. Franci Zwitter, za blagajnika Franjo Ogris, kot nadaljnji člani Izvršnega in Pokrajinskega odbora pa vrsta zavednih in naši borbi predanih tovarišev in tovarišic, ki se vidno udeležujejo na najrazličnejših področjih ljudskega življenja v vseh naših krajih.

„Nudili vam bomo vso podporo“

Občnemu zboru Demokratične fronte delovnega ljudstva so prisostvovali tudi zastopniki iz Slovenije in prinesli pozdrave bratskega ljudstva onstran Karavank. Navzoči so bili člani Izvršnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Stane Kavčič, Janez Vipotnik in Zima Vrščaj.

Ko je predsednik DFDL dr. Franc Petek otvoril občni zbor in končal svoje uvodne besede, je stopil tov. Stane Kavčič pred zbrane delegate, ki so ga pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem. V imenu Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva je navzoče pozdravil in želel, da bi na tem občnem zboru napravili zaključke, ki bi bili koristni tako za slovensko ljudstvo na Koroškem kakor tudi za mednarodno napredno gibanje sploh. »Prinašam vam pozdrave tistega delovnega ljudstva«, je tov. Kavčič nadaljeval, »ki že uživa prve sadove socialistične graditve. Enotnost vseh jugoslovanskih narodov je bila porok, da je nova Jugoslavija uspešno nadaljevala izgraditev socializma, in to kljub nasprotovanju s strani tistih z vzhoda, ki so jo hoteli napraviti za satelita, in kljub oviram s strani onih z zapada, ki so jo hoteli napraviti za kolonijo.«

Tov. Kavčič je nato govoril o velikih stvaritvah, na katere Jugoslavija lahko s

ponosom pokaže, in dejal: »Razvoj v Jugoslaviji je pokazal, da socializem, kot si ga mi zamišljamo, ni siva kasarna in ne razlastitev kmetov, marveč je to sprostitelj ogromnih sil, tako delavskih kakor kmečkih, ki ustvarja pogoje za takšno družbeno ureditev, da delovni človek lahko uživa tiste pravice, ki si jih želi in zahteva.«

Zastopnik iz Slovenije je pokazal tudi na častno mesto, katero zavzema nova Jugoslavija v okviru miroljubnih in demokratičnih držav ter poudaril: »Jugoslavija, kakršna je danes, predstavlja močnejši steber v naprednem svetu in kot

Vedno bolj vidna razmejitev med reakcionarnimi in demokratičnimi silami

V svojem referatu o politični usmerjenosti Demokratične fronte je tov. Franjo Ogris uvodoma podal sliko težkih pogojev, pod katerimi je DFDL pričela s svojim udejstvovanjem.

Pokazal je, kako so šovinistični elementi skušali ustvariti strnjeno fronto proti demokratičnim težnjam našega ljudstva, kako se je domača klerikalna reakcija povezala prav s tistimi družbenimi silami v deželi, ki so glavni nosilci socialnega izkoriščanja in narodnostnega pritiska na naše ljudstvo, kako se jim je udinila kot pomagač pri poskusih oddvajanja koroških Slovencev od matičnega naroda in kako so tudi kominformisti prevzeli del iste naloge. Naši ljudje pa so se ob dosledni borbi Demokratične fronte vedno bolj prepričali, da je vse to početje v službi tistih sil, ki sovražijo ne le našega delovnega človeka marveč vsako gibanje, ki stremi za napredkom in socialistično preobrazbo družbe.

Obravnavajoč obdobje od zadnjega občnega zbora DFDL je referent ugotovil vrsto sprememb in uspehov v političnem razvoju, ki odpirajo tudi našemu ljudstvu svetlejšo perspektivo za bodočnost. Zlasti razveseljivo je dejstvo, da so se po zaslugi jugoslovanske zunanje politike razvili med Avstrijo in Jugoslavijo dobri sosedski odnosi, ki se bodo morali prej ali slej odraziti tudi v večjem razumevanju avstrijske države do potreb slovenskega ljudstva na Koroškem. Pod vtisom samostojnega socialističnega razvoja v Jugoslaviji pa se v zavesti avstrijskih demokratičnih množic tudi razblinjajo mnogi predsodki in usedline iz preteklosti, kar je omogočilo vsaj že prve začetke sodelova-

taka nudi podporo vsem naprednim silam v svetu in je prav tako od njih deležna potrebne pomoči. V tem smislu bomo delali tudi v bodoče in tudi vam koroškimi Slovencem nudili vso podporo. Nadaljevali bomo z mednarodnim sodelovanjem, nikoli ni nikdar pa ne bomo odstopili od osnovnih nacionalnih pravic, katere je mogoče doseči le z odločno in vztrajno borbo ter povezavo vseh naprednih ljudi.«

Navdušenje navzočih je zgovorno pričalo, da je tov. Kavčič govoril kakor brat bratom, da je povedal tisto, kar so vsi nosili v srcu.

nja demokratično mislečih delovnih ljudi slovenskega in nemškega porekla v skupni borbi za uresničenje v bistvu istih osnovnih življenjskih interesov. Razni dogodki zadnjega časa so že pokazali, da prihaja na Koroškem do vedno bolj vidne razmejitev med izrazito reakcionarnimi in šovinističnimi elementi in skupina-

Naše stališče za občinske volitve

Govorec o pomenu predstojajočih občinskih volitev je tov. Ogris pokazal na dejstvo, da se prav v občinah razvija precejšen del borbe za napredek v komunalni politiki in gospodarstvu. Zato ni vseeno, ali bodo obvladali občinsko politiko okosteneli ljudje z včerajšnjo miselnostjo, ki so pod vplivom ljudstvu odtujene gospode, ali pa razgledani ljudje z naprednim duhom in voljo, da se zastavijo ob slehernem vprašanju za napredno reševanje v korist skupnosti delovnih ljudi. Čim več demokratično mislečih in napredno usmerjenih ljudi v občine, to naj bo osnovno vodilo za predstojajoče volitve.

Našega ljudstva tudi tokrat ne bodo omajali poskusi s katere koli strani, ki bi hoteli z nacionalistično gonjo preprečevati in zavirati združevanje in sodelovanje demokratičnih množic. Za zagotovitev demokratičnega razvoja in miru v deželi pa je potrebno, da tudi vsi demokratični ljudje, ki živijo z našim ljudstvom v neposrednem stiku, pokažejo odpornost proti vsem tovrstnim poskusom.

Stališče Demokratične fronte do občinskih volitev je jasno. Že izvršni in Pokrajinski odbor sta sklenila, da bomo šli na-

mi na eni strani in demokratičnimi silami brez razlike jezikovne pripadnosti na drugi strani.

Izhajajoč iz teh razveseljivih dejstev se je referent kritično dotaknil tudi novega šolskega osnutka koroške deželne vlade ter poudaril, da tisti demokratični ljudje, ki so pristali na ta medstrankarski kompromis, niso v zadostni meri precenili škodljivih posledic, ki bi ob uzakonitvi tega osnutka s tako dalekosežnim popuščanjem šovinističnim krugom nastale za demokratično življenje in sožitje obeh narodov na Koroškem. Prepričani smo, je dejal, da se ne zavedajo dovolj, da bi demokratičnemu razvoju, mirnemu sožitju v deželi in krepitvi dobrih odnosov s sosedno državo mnogo bolj koristili, če bi se dosledno in do kraja zoperstavili nenasitljivemu germanizacijskemu pohlepu nacionalistične reakcije. Taka dosledna odločnost bi nedvomno našla odobravanje in potrditev pri najširših množicah delovnega ljudstva obeh narodov na Koroškem. To pa še toliko bolj v času, ko se vsa avstrijska javnost upravičeno zgraža nad raznarodovalno politiko Italije na južnem Tirolskem.

čelno po poti združevanja vseh demokratičnih sil proti silam reakcije in šovinizma. Pri uresničevanju te poti bo treba upoštevati različne možnosti, ki jih nudijo ali narekujejo krajevne razmere in potrebe. Marsikod bo sporazum s socialisti mogoč že pri sestavljanju skupnih kandidatnih list. Drugod bo morda mogoče doseči večji učinek s postavljanjem samostojnih list in kandidatov in se bo sodelovanje razvijalo pri skupnem delu v občinah z medsebojnim sporazumevanjem in podpiranjem na enakopravnih osnovah. Zavedati pa se je treba, da bi bilo škodljivo vsakršno povezovanje z ljudmi in skupinami, ki služijo klerikalnim, nacionalističnim ali kominformističnim gospodarjem.

Na koncu je tov. Ogris poudaril, da osnovni pogledi pri uresničevanju napredne politike Demokratične fronte obsegajo borbo za čim širšo uveljavljanje demokracije na vseh področjih, borbo za enakopravnost našega ljudstva še posebej in borbo za enotnost vseh, ki so za demokratični razvoj, za nacionalno pomirjenje v deželi in za politiko dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Organizacijski sekretar dr. Franci Zwitter v organizacijskem poročilu:

Stališče DFDL v šolskem vprašanju je bilo vedno dosledno in pravilno

Nujno potrebno je, da spregovorimo tudi besedo k gonji proti dvojezičnemu šolstvu. Tudi k temu vprašanju je DFDL zavzela vedno in povsod odločno nedvoumno stališče. Če nas dr. Tischler in njegov Tednik napadeta, češ, da smo bili prej proti trenutni odredbi in jo napadali, izrecno ugotavljamo, da je bilo naše stališče v tem vprašanju vedno dosledno in pravilno. Če smo jo v začetku napadali, potem zato, ker je bila ustvarjena samo kot pesek v oči svetovne javnosti v času borbe za nedeljeno Koroško, kar se je sedaj tudi izkazalo kot dejstvo in kar v tako imenovanem motivnem poročilu k novemu zakonu odločujoči činitelji tudi sami priznajo. Potemtakem so bila naša opozorila upravičena in je bilo naše stališče pravilno. Če danes zagovarjamo trenutno odredbo, potem zato, ker nočemo

sodelovati s šovinističnimi silami, ki jim je še ta pomanjkljiva odredba v napotje in ker se zavedamo, da bi vsaka od šovinistov izzvana sprememba nujno pomenila poslabšanje stanja. Tudi to se je ob predmetnem novem osnutku izkazalo kot dejstvo. Torej je tudi današnje naše stališče pravilno in dosledno! Zaradi tega pa tudi nismo tako presenečeni nad novim poskusom odpravitve trenutne odredbe, ker smo od vsega početka presojali položaj pravilno in nismo verovali v iskreno hotenje tedanjih tvorcev odredbe. Tem bolj pa zato razumemo neprijetne občutke dr. Tischlerja pri tem dogajanju, prav posebej še zaradi tega, ker so njegovi nekdanji kolegi v prej omenjenem poročilu razgalili in odkrili tudi njegovo dvomljivo pomagaštvo pri ustvarjanju te odredbe.

Tudi to pot se je uresničila usoda, ki čaka na koncu vsakega le trenutno potrebne pomagača: Zamorec je svojo dolžnost izpolnil, zdaj lahko gre!

Tako je torej DFDL vedno pravilno in odločno postavljala šolsko vprašanje in se pri tem vedno zavedala, da šolska borba nikdar ne more biti borba za stolček te ali ali druge osebe niti ne borba za to ali drugo besedilo zakona. Naše stališče in postavljanje v tem vprašanju je bilo in je tudi danes, da bomo v tej borbi uspeli le, če naš človek ne bo več hlapčevsko klonil pred vsakim uradnim aktom. Zato naša šolska borba tudi ni obstojala niti ne obstoja toliko v borbi za stolčke posameznikov niti ne v papirnatih resolucijah, niti ne verujemo, da bi bila učinkovita kakršna koli pravda, temveč obstoja naša (Nadaljevanje na 8. strani)

Na nova gospodarska področja — k še večjim uspehom

Na obnem zboru Demokratične fronte delovnega ljudstva minulo soboto je imel član izvršnega odbora DFDL in poslevoedeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug, tov. dr. Mirt Zwitter, poseben referat o potrebah našega gospodarstva, iz katerega povzemamo v naslednjem nekaj misli:

Naš gospodarski razvoj do leta 1941, to je do uničenja naših gospodarskih ustanov po tedanjih nacističnih močotih, je bil vse preveč enostranski. V združni organizaciji smo imeli le kreditne zadruge, ki so bile več ali manj torišče nekoliko premožnejših slojev na naši vasi. Brez dvoma so delale v korist slovenskega človeka, a po svojem članskem sestavu pač le za ožji krog. Delavca na primer so podprle samo kadar se jim je zdelo prav in če jim je le-ta mogel dati zagotovilo in popolno poročstvo, da bo čimprej vse vrnil z visokimi obrestmi vred.

Tudi tedanja kmečka organizacija je usmerjala svoje delo bolj v korist srednjega in nekoliko večjega posestnika. Bajtar je od nje imel le redko kdaj koristi. Zato se nam tudi ni treba čuditi, da so med bivšimi kmečkimi poslanci taki, ki danes niso več v naših vrstah, niti v političnih, niti v stanovskih, niti ne v narodnih.

Sele po izkušnjah iz leta 1941 in na osnovi pridobitev sledeče jim narodnoosvobodilne borbe koroških Slovencev se je začelo naše življenje preosnavljati. Do leta 1941 vodstvo koroških Slovencev ni predstavljalo naroda, marveč le ozek del njega. Sele naše napredno gibanje se je prvič zavedalo svoje naloge in prevzelo vodstvo vsega ljudstva, zastopalo je in zastopa v enaki meri koristi kmeta, obrtnika, delavca in delovnega inteligenta. Zlasti delavec pa je v minulosti zapuščal naše narodne vrste, ker je moral iti s trebuhom za kruhom, sledil je onim, ki so mu več nudili ali vsaj več obetali. Njega spet pridobiti, mu dati zaupanje v naše lastne, tudi gospodarske sile, je velika naloga, ki stoji pred nami.

Po utrditvi v prvih povojnih letih s težavami nazaj priborjenih naših tradicionalnih gospodarskih organizacij smo v minulih dveh letih 1952—1953 vsestransko šli v širino gospodarske dejavnosti. Naše zadruge so se razprostrle na najrazličnejša nova področja in nastale so nove naše gospodarske ustanove, ki so vse začele prevzemati nalogo, da dajo našemu človeku čimveč dela in s tem zaslužka. Medtem ko je Zadruga zveza pred vojno ob za tiste čase razmeroma velikem obratnem kapitalu zaposlila le enkrat v tednu dva človeka, ima sedaj v prilično mnogo skromnejših razmerah a toliko širši dejavnosti 11 stalnih uslužbencev, skupno pa vse naše gospodarske ustanove, blagovne zadruge, semenarska zadruga, združne žage, naša knjiga, nova tiskarna, založniška in tiskarska družba »Dra-

va«, združno posestvo v Podravljah ter Slovenska kmetijska šola i. t. d., zaposlujejo nad 70 ljudi in dajejo s tem nad 70 domačim družinam zaslužka in kruha. Na novem Zdržnem domu v Sekiri sta trenutno stalno zaposlena dva človeka, na tujkoprometnem področju v poletnem času, med hotelsko sezono, pa jih bo najmanj 10. Poleg tega se danes daje tudi široka pomoč in podpora obrtnikom. Le-ta ponekod celo že presega kmečko pomoč in podporo. V okviru vsestranske gospodarske dejavnosti je v početkih tudi nova stanovanjska zadruga, ki naj bi pomagala ustvariti domove zlasti našim delavcem in nameščencem, da jim v te svrhe ne bi bilo več treba iskati tujega kapitala, ki je našega človeka vedno odtuževal narodu.

Iz teh dosedanjih uspehov je treba poiskati in spoznati načelno pot, potrebno za naše narodno gospodarstvo v letu 1954. Posamezne naloge potem ne bo težko reševati. Ena izmed osnovnih nalog pa je brez dvoma ustanovitev stanovske organizacije obrtništva na vasi. Treba je ustvariti zvezo obrtnikov, ki prav tako dajo delo našemu človeku. S tem bo pomagano njim in spet zagotovljen kruh mnogim delavskim družinam. Delavec, ti-

sti človek, ki ustvarja s svojimi rokami, mora tudi na ta način priti spet v naše vrste. Zato in za zagotovitev dela našim obrtnikom mora biti združitev obrtnikov najbližji cilj.

Druga potreba je modernizacija vsega našega gospodarskega udejstvovanja. Oblike, ki so bile pripravne pred 80 ali 60 leti, so danes ovira. Poslovanje, kakršnega smo imeli nekdanj, ni več za današnje potrebe. Naše kreditne zadruge morajo postati prave vaše banke, ki bodo našemu človeku vsak čas na razpolago. Sodobno poslovanje moramo uvesti sploh v vsem našem gospodarstvu, to je poleg razširitve gospodarske dejavnosti bistvena naloga.

Še tretja neposredna naloga nas čaka: vključitev v tujski promet. Naši odgovorni ljudje so se mu svojčas protivili, ker so v njem gledali kal germanizacije. To pa ni res. Raznarodovalni element v tujskem prometu je le ta, da ga koroški Slovenci nismo prijeli v svoje roke ampak so nam to gospodarsko panogo prevzeli drugi. V resnici je človek, ki govori dva jezika bolj pripravljen sprejemati goste, po naravi je bolj gostoljuben. Znati pa moramo izkoristiti lepote naših krajev, naše zemlje, da si tudi na tem področju gospo-

darsko opomoremo in obveljamo. Vsi, ki so pripravljeni povzeti po vaseh nove začetke tega gospodarskega udejstvovanja naj se združijo in tudi ta panoga bo vzcvetela med našim ljudstvom.

Končno je tov. dr. Mirt Zwitter še ožigosil najnovejše napade nazadnjaških avstrijskih krogov na našo gospodarsko dejavnost: Po eni strani smatrajo naše gospodarstvo tako nepomembno, da ne dajo glasu naši združni organizaciji v kmetijski zbornici, po drugi strani ga pa napadajo, češ, da s pomočjo iz Slovenije prevzema iniciativo po vaseh in že ogroža celo avstrijsko državno gospodarstvo. V zvezi s tem je zanimivo, da je odbor petih, ki ne morejo pozabiti fašistične miselnosti (o njem smo nedavno poročali), našel svojega dvojnika tudi v Beneški Sloveniji. Duhovni oče obeh sedi v Milanu kot avstrijski konzul in bi svojemu ljudstvu mnogo bolj lahko koristil, ko bi se briga za zatiranje Južne Tirolece namesto da snuje protislovenske odbore. Tudi gospoda Steinacherja bomo koroški Slovenci preživeli!

Z vzklikom: »V letu 1954 na nova področja — k še večjim uspehom!« — je tov. dr. Mirt Zwitter zaključil svoj referat o naših gospodarskih potrebah.

MEHIKA — dežela neprestanih vstaj

Značilna za Mehiko je tudi rastlina »sikal« iz katere izdelujejo vrvi in vreče.

Vse mehiško življenje zadnjih let se razvija v borbi proti privilegiranemu položaju tujega kapitala in proti velikim zemljiškim posestvom, tako zvanim »haciendam«.

Že od leta 1944 si prizadeva država zmanjšati število nepismenih, ki je razmeroma še veliko (okoli 4 milijone). Zlasti sedanja vlada je boj proti nepismenosti obnovila v najširšem obsegu.

Vsak, ki prvič pride v Mehiko, je presenečen nad velikimi nasprotji, ki vladajo v tej zemlji. Palače in nebotičniki se naslanjajo na obžalovanja vredne barake, bosonogi otroci skačejo poleg blestečih ameriških avtomobilov in mnogi mehiškanci si kar najbolj žele, da bi jih imeli za potomce evropejcev. Tako v mestih kot na deželi ima duhovnik vso oblast, predvsem pa nad preprostim ljudstvom. Dobiva se vtis, da so bile vse revolucije, ki jih, kakor vemo, ni bilo malo — zaman. Mehika je bila zemlja, kjer so španski duhovniki imeli prve uspehe med Indijanci. Agrarni fevdalizem je trajal še dolgo po končani borbi za neodvisnost.

Mehika je kakor ostale zemlje, ki so bile svojčas pod nadvlado Španije, hotela izvršiti politično revolucijo, ne da bi izvršila tudi socialno revolucijo. Sindikati sicer štejejo tisoče in tisoče članov, ven-

dar jih voditelji upravljajo neživiljenjsko — po birokratskem sistemu. Tako n. pr. ne skrbijo niti za koristi svojih članov, niti za razvoj delavskega gibanja.

Po drugi strani imajo politične stranke, ki si niso postavile potrebnih ciljev oziroma programa.

Znani revolucionarni stranki pripadajo vsi predsedniki od prvih časov. Mehiška stranka »Nacionalne akcije« je reakcionarna in katoliška; tako imenovana »Sinarksistična stranka« stremi za fašizmom, poleg omenjenih pa sta še komunistična in Narodna stranka.

Tisk in radio je popolnoma v rokah poslovnih ljudi in le malo služi kulturnemu dvigu ljudstva. Država ima sicer tene stike s člani republikanske Španije, katerim je dala zatočišče. Vlada se danes trudi, da bi odpravila nepismenost, izboljšala administracijo, čimbolj razvila promet, dvignila industrijo in vključila kar največje število vaškega indijskega prebivalstva v sodobno življenje.

Mehika je tipičen primer dežele, kjer se meša kapitalizem, srednjeveški fevdalizem, rasna mržnja in militarizem. Večje ali manjše vstaje, ki so skoraj vsakodnevne, pa podpirajo kar izmenično enkrat Francovi agenti, enkrat general Peron, drugič stalinovci, kar vse mora »pozlatiti« ljudstvo...

Ponemčevalna vloga krškega ordinariata

(Prvo nadaljevanje)

Drugo očitno protislovensko dejanje, ki ga je škofijstvo v senžermenski Avstriji zagrešilo, je bil ukaz, da se morajo vse matične knjige — to so bile krstne in rojstne, poročne in mrljske knjige — na slovenskih farah voditi samo v nemškem jeziku in da morajo biti uradni pečati župnijskih uradov samo nemški. Razen tega je škofijstvo zahtevalo tudi, da se morajo farne kronike — liber memorabilium — prav tako voditi samo v nemškem jeziku. Vse omenjene listine in knjige, kakor tudi pečati so se do tega časa v veliki večini slovenskih župnij vodili — kar je razumljivo in prirodno — v slovenščini. Toda to še ni vse, škofijski ordinariat je za časa škofa dr. Hefterja uvedel za pouk verouka na vseh ljudskih šolah slovenskega ozemlja dvojezične katekizme, češ, da se bodo slovenski otroci laže priučili nemškega jezika in da bodo na slovenskih župnijah, zasedenih po nemških duhovnikih, mogli slediti nemškemu verouku v šoli. S tega vidika je škof Hefter odobral ustanovitev številnih otroških vrtcev, ki jih je tedaj Heimabund na slovenskem ozemlju ustanavljal in vzdrževal po vseh občinah z utemeljitvijo, da vršijo koristno delo, ker uvajajo slovenske otroke v nemški jezik. Kajti — tako so to utemeljevali — otroci, ki so obiskovali otroške

vrtce, bodo v ljudski šoli lažje sledili verouku v nemščini.

Vsemu prebivalstvu je znano, da je bil škof Hefter tisti, ki ni skrival navdušenja za Hitlerja in fašizem, temveč da je ob priključitvi Avstrije k Nemčiji osebno čakal in pozdravil Hitlerja, ko je le-ta prišel na obisk v Celovec. Zaradi njegove očitne privrženosti nacionalsocializmu je bil Vatikan prisiljen 1939. leta pozvati Hefterja naj gre v pokoj.

Vendar pa se z odhodom Hefterja na ordinariatu v Celovcu ni mnogo spremenilo. Hefterjev somišljenik generalni vikar dr. Jožef Kadras, znan eksponent sovražne in šovinistične politike napram Slovincem, je ostal. Kot najhujši sovražnik koroških Slovencev je krepko nadaljeval in nadaljuje tudi danes enako poslanstvo nemškega šovinista pri ordinariatu, kakor bivši SS-Standartenführer dr. Hans Steinacher v koroški sekciji Avstrijske ljudske stranke.

Novi škof dr. Rohrer — naslednik škofa Hefterja — je le v nekoliko manj vidni obliki nadaljeval s protislovensko tradicijo krškega ordinariata in se prav tako udinjal vladajočemu režimu, ki si je postavil za končni cilj, tekom druge svetovne vojne popolnoma iztrebiti Slovence in tako dokončno »rešiti« koroško vprašanje... Škof dr. Rohrer je v

cerkvenem službenem listu za krško škofijo z dne 29. maja 1941 ukazal uvedbo nemškega jezika v bogoslužju na vsem »jezikovno mešanem ozemlju Koroške« in za tem izdal »navodila o uvedbi nemškega jezika pri javni službi božji v jezikovno mešanem ozemlju krške škofije«. Niti škof dr. Rohrer niti njegov generalni vikar dr. Jožef Kadras pa razumljivo nista podvzela nobenih korakov za zaščito ali olajšanje usode s Koroške pregnanih slovenskih duhovnikov, zaprtih ali izseljenih Slovencev. To sramotno zadržanje najvišjih predstavnikov krške škofije je tako med ljudstvom kot duhovniki vzbudilo utemeljeno ogorčenje. Prelat Valentin Podgorc je 1944. leta zaradi tega pasivnega zadržanja škofijskega ordinariata osebno protestiral na ordinariatu in opozoril, »da so tudi Slovenci na Koroškem sinovi in hčere matere cerkve, ki ima dolžnost se za njihovo življenje in dobrobit brigati«. Toda razen puhlega »trošta« in zapostavljanja slovenskih duhovnikov tako s strani nacističnih oblasti kot ordinariata ni bilo nobenih drugih odgovorov na utemeljene proteste ljudstva in duhovnikov.

Povsem karakteristično pa je, da tudi po zlomu nacifašizma ponemčevalno delovanje krškega ordinariata nikakor ni prenehalo. V veljavi so ostale vse sramotne reforme škofa Hefterja in škofa Rohrerja, z njimi vred pa je ostal na svo-

jem položaju tudi generalni vikar dr. Kadras, ki si s vsemi silami prizadeva, — da si v spremenjenih okoliščinah — nadaljevati s ponemčevanjem. Sprememba je edino v tem, da je dr. Rohrerja po zlomu nacizma zamenjal škof dr. Jožef Köstner. Pri tem pa je treba poudariti, da gre le za izmenjavo osebe, ne pa tudi za spremembo stališča krške škofije do ponemčevanja. Tako se je na primer v 1945. letu ordinariat oviral povratek pregnanih slovenskih duhovnikov na njihove bivše fare na Koroškem. Ordinariat je nadaljeval z načrtno germanizacijo slovenskih župnij, med drugim tudi s tem, da je ukazal slovenskim župnikom, da morajo v bogoslužju uvajati dvojezičnost. V utemeljitev te zahteve se je ordinariat skliceval na vloge, podpisane po navadi od nekaterih bivših nacistov, ki so se za časa vojne »proslavili« s protislovensko gonjo. Nadalje je zanemarjal skrb in dolžnost pomagati, da bi slovenske župnije dobile od fašizma oropano jim nepremičninsko premoženje. O priliki državnozbornih in deželnozbornih volitev oktobra 1949 pa je celo zagrozil volilcem Demokratične fronte delovnega ljudstva z izključitvijo iz cerkve, če bodo brali glasilo »Slovenski vestnik« ali volili slovenske kandidate, ki jih je postavila Demokratična fronta.

(Nadaljevanje sledi)

Izbor odlomkov iz knjige VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO

Konec

EN DAN S TITOM

Čeprav je Tito zelo marljiv delavec, si skuša čez dan malce odpočiti. Njegove večerje so zelo lahke, jogurt, hrenovke in podobno. Po večerji gleda Tito včasih filme, toda najlaže se sprosti ob veselih filmih, včasih pa ga veselijo tudi zgodovinski in dokumentarni filmi.

Kadar ne gleda filma, ima Tito zvečer goste. Njegovi stalni gostje so Kardelj, Djilas in Ranković. Tito je zelo družaben človek. Ker je zelo gostoljuben, ima zmerom goste. Tako zmerom povabi na Silvestrovo kakšnih štiri-deset prijateljev. Opolnoči jim postrežejo z vročimi krofi, medtem pa plešejo, a Tito navadno pokaže valček, ki se ga je naučil plesati na Dunaju, ko je bil še zelo mlad. Tito kdaj pa kdaj obišče gledališče ter enako ceni drame in opere.

Toda diskusije so tisto, kar Titu zvečer najbolj ugaja. Ti večeri se navadno prične s posebno igro biljarda »na špice«, pri katerih zapičijo v sredo mize pet drobnih bučik, ki jih sme igravec zadeti samo z belimi krogli. Ako se jih dotakne rdeča krogla, pomeni to izgubo nekaj točk. Igra traja, dokler ne zmaga tisti, ki je dobil sto točk. Iz tistih, ki ostanejo izpod petdeset, se potem drugi ponorčujejo.

Biljard ne traja dolgo. Nato vsi posedejo in prične se diskusija, navadno o teoretičnih stvareh. Bil sem priča več takšnim diskusijam. Presenetila me je soglasnost med Titom, Kardelem, Djilasom in Rankovićem. Delali so skupaj zadnjih petnajst let in skupno delo jih je zelo zbližalo, celo glede na način, kako mislijo. Navadno postavi eden izmed njih tezo, na primer glede na razvoj vasi. Te teze običajno ne sprejmejo vsi in razvije se diskusija, ki traja včasih zelo dolgo. Ako se ne morejo sporazumeti prvi večer, povzamejo diskusijo naslednji večer. To so poštene diskusije, pri katerih kaj-

pada vsakdo reagira svojemu temperamentu primerno, toda posebno značilno je to, da se vsi štirje trudijo, da bi razumeli drug drugega in se drug drugemu prilagodili, čeprav ni nujno, da pridejo zmerom do istih zaključkov.

Ti večeri pri Titu, ki se navadno končajo okrog polnoči, ko gre Tito spat, so zelo važni za rešitev raznih vprašanj. Diskusije so nasploh zelo pogoste med Jugoslovani. To je tisto, kar se v Jugoslaviji imenuje »javno mnenje«. In Tito in drugi voditelji morajo v znatni meri računati s tem, zakaj, ako bi velika večina Jugoslovancev ne bila globoko prepričana, da je politika njihove vlade pravilna, bi se vladavina niti en dan ne mogla obdržati na oblasti, zlasti v današnjih pogojih ne, ko je izpostavljena takšni stopnji sovjetskega pritiska. Ni policijskih sil ali orožja, ki bi moglo odvrniti Jugoslovane od tega, da izrazijo svoje mnenje, ko bi prišli do spoznanja, da je politika njihove vlade zgrešena. Veliko potrpežljivega dela in številnih diskusij je bilo treba, dokler ni večina ljudstva postala prepričana, da vodi ZSSR imperialistično politiko proti nam. In celo danes so potrebni veliki napor in dolge diskusije z ljudmi, postavimo glede odnosov med Jugoslavijo in zahodnimi državami. Ti odnosi niso zmerom popolnoma jasni nekaterim dobrohotnim ljudem, ki se včasih boje, da bi Jugoslaviji česa ne vtilili ali ne ogrozili njene neodvisnosti. To je razlog, zakaj v svojih odnosih do zahodnih držav jugoslovanska vlada ne more iti dalje, kakor želi javno mnenje. In javno mnenje je mogoče najbolje presoditi po predavanjih, zborovanjih in pisanih uredništvom raznih časnikov, najbolj pa po diskusijah, katerih se udeležuje zvečer kakšnih deset ali petnajst prijateljev.

ENA NAJNOVEJSIH SLIK MARSALA TITA

Tito je pričel s to prakso v KPJ že zdavnaj, že l. 1937, in to je bila ena izmed velikih razlik med našo partijo in boljševiško partijo. Stalin se ni zavedal tega, ko je leta 1948 napadel Jugoslavijo. In to ga je stalo poraz. Zdi se, da nekateri zahodni opazovalci prav tako pozabljajo na obstoj javnega mnenja v Jugoslaviji. Ne žele se potruditi, da bi doumeli posebnosti vsake dežele, in to je ena izmed najusodnejših napak, ki jih moremo zagrešiti v politiki.

Nabavite si knjigo
Vladimir Dedijer:

„TITO“
v knjigarni
„NAŠA KNJIGA“
V CELOVCU
Gasometergasse 10

Tako si zamišljajo rešitev šolskega vprašanja

Kakor znano, je koroška deželna vlada na svoji seji dne 10. decembra 1953 sprejela motivno poročilo in zakonski osnutek za ureditev dvojezičnega pouka na javnih ljudskih šolah in jezikovnega pouka na javnih glavnih in srednjih šolah Koroške. Po predlogu namestnika deželnega glavarja Ferlitscha so tako zakonski osnutek kot motivno poročilo poslali zveznemu ministrstvu za pouk v odobritev.

S tem sklepom je koroška deželna vlada, kakor vse kaže, klonila pred pritiskom nepopoljšljivih koroških šovinistov in nacistov in je pereče vprašanje dvojezičnega pouka stopilo v novo kritično obdobje ter v ospredje koroškega pa tudi mednarodnega zanimanja.

Demokratska fronta delovnega ljudstva je že na seji Pokrajinskega odbora dne 30. 12. 1953 in še ponovno na svojem občnem zboru dne 9. 1. 1954 odločno zavrnila ponovni poskus okrnitve dvojezičnega ozemlja s skrcenjem števila dvojezičnih šol ter poskus posiljevanja naših socialno in gospodarsko odvisnih ljudi s pomočjo tako imenovane »pravice staršev«, kakor je to med drugim predvideno v predmetnem osnutku, in izrecno izjavila, da je sleherni poskus rešitve tega perečega vprašanja, ki zadeva predvsem naše ljudstvo, brez sodelovanja koroških Slovencev brezpredmeten ter nujno obsojen na smrt.

Mimo dejstva, da sta uradni list koroških oblasti, uradov in sodišč »Kärntner Landeszeitung« in socialistični list »Die Neue Zeit« objavila motivno poročilo in osnutek ter ga dala javnosti v razpravo, bomo objavili v prihodnjih številkah celotno besedilo motivnega poročila in osnutka, da seznanimo naše ljudstvo s čudno zmesjo znanstvenih in zgodovinskih dejstev na eni in znanstveno popolnoma nevzdržnih teorij ter zgodovinskih potvorb na drugi strani v motivnem poročilu in tudi z novim osnutkom samim, da bo tem laže spremljalo dogajanje okoli perečega šolskega vprašanja. Hkrati pa naprošamo tudi vso slovensko javnost, da se vključi v javno razpravljanje, še prav posebno naše starejše ljudi, da povejo iz svoje lastne bogate izkušnje, kako motivno poročilo neresno in nevarno prikazuje najbolj pereče vprašanje naše dolgoletne borbe za enakopravnost. Slovenski vestnik bo radevolje objavil vse prispevke v korist pravilne rešitve tega za koroške Slovence pa tudi za mirno sožitje obeh narodov v deželi važnega vprašanja.

Motivno poročilo k osnutku zakona

Naslednji zakon naj bi nadomestil odredbo provizorične deželne vlade z dne 3. oktobra 1945 v besedilu sklepa z dne 30. oktobra 1945.

Pravna osnova: Dne 6. maja 1945, torej dva dni po zasedbi Koroške po britanskih četah je bila s strani demokratičnih strank osnovana provizorična deželna vlada. Le-to je okupacijska sila sprva priznala, vendar je bila štiri tedne pozneje odpoklicana in nadomeščena s tako imenovanim konzultativnim odborom. Ta konzultativni odbor je zamenjala julija 1945 provizorična deželna vlada, ki jo je postavila britanska zasedbena oblast na predlog porajajočih se strank. Od nje je zasedbena oblast zahtevala, naj poskrbi za slovenski šolski pouk, ker je bila namera — kar se je tudi zgodilo — da se jeseni 1945 spet odprejo šole v deželi, ki so bile od januarja zaprte. Po daljših posvetovanjih je koroška deželna vlada sklenila zgoraj omenjeno šolsko odredbo.

S 1. februarjem 1946 je dežela Koroška spet vstopila v pravni okvir avstrijske zvezne republike. Po kontrolnem dogovoru so prej sklenjene odredbe obveljale in postale avstrijsko pravo. Ker so v šolskih vprašanjih potrebni paktirani zakoni, je sprememba te šolske odredbe mogoča le z zakonom, ki ga skleneta tako koroški deželni zbor kakor avstrijski parlament.

V naslednjih občinah je bil na osnovi

te odredbe uveden dvojezični pouk:

Politični okraj Šmohor: Brdo, Goriče, Št. Štefan na Zilji, Blače.

Politični okraj Celovec: Žrelec, Bistrica v R., Borovlje, Grabštanj, Trdnja ves, Hodiše, Kotmarja ves, Bilčovs, Zihpolje, Otok, Medgorje, Zgornja vesca, Pokrče, Radiše, Šmarjeta v R., Št. Tomaž, Skofiče, Dholica, Medborovnica, Vetrinj, Svetna ves, Slovenji Plajberk, Sele.

Politični okraj Beljak: Podkloster, Loga ves, Smerče, Bistrica na Zilji, Bekštanj, Straja ves, Kostanje, Ledenice, Lipa nad Vrbo, Marija na Zilji, Rožek, Št. Jakob v R., Vrba, Vernberk.

Politični okraj Velikovec: Pliberk, Djekše, Dobrla ves, Zelezna Kapla, Bistrica pri Pliberku, Galicija, Globasnica, Grebinj, Vovbre, Libeliče, Libuče, Blato, Ruda, Škocijan, Št. Peter na Vašinjah, Zvabek, Žitara ves, Tinje, Bela, Velikovec, Važenberk.

V zvezni deželi Koroški živita dva naroda. Priloga navaja izide ljudskih štetij iz let 1890, 1910, izid plebiscita 1920 ter izide ljudskih štetij iz let 1923, 1934, in 1951 za vse občine, v katerih se mora po koroški šolski odredbi vršiti dvojezični pouk. Posebno se opozarja na pripombe k tej statistiki.

S slovenske strani so že vedno osporavali izide ljudskih štetij. Trdilo se je, da se je na nje vplivalo v korist nemške ve-

čine. Pri ljudskem štetju leta 1951 je bilo postavljeno vprašanje tako, da so bili odgovori povsem prepuščeni mili volji prebivalstva. V odgovoru na vprašanje se je lahko navedlo tudi več jezikov kot običajni jezik. Povsem lahko smatramo, da je človek slovenskega rodu, ki pri ljudskem štetju niti ne navede, da govori poleg nemščine tudi slovenski ali »windisch«, za svoj narod popolnoma zgubljen. Niti en primer ni znan in tudi s slovenske strani ni nikdar nihče trdil, da bi pri zadnjem ljudskem štetju bilo komu v škodo, da je navedel uporabo slovenskega ali »vindišarskega« običajnega jezika. Upravičena je domneva, da število ljudi, ki pridejo v najširšem obsegu v poštev za manjšino na Koroškem, ni večje kot število onih, ki so pri ljudskem štetju leta 1951 navedli, da govorijo slovenski in »vindišarski« kot glavni jezik ali slovenski in »vindišarski« poleg nemškega jezika.

Izven Koroške ni znano, kakšen pomen ima izraz »Windische«. Narodno zavedni Slovenci smatrajo izraz »Windische« kot psovko in ga odklanjajo. »Windisch« je sam po sebi stari nemški izraz za »slovenski«. Beseda »slovenski« se je v starejši nemški literaturi pa tudi v uradnem jeziku pred 19. stoletjem le malo kdaj uporabljala. Izraz »windisch« najdemo pred več ko 200 leti pri Valvasorju in sploh v obči uporabi. Mišljeni so s tem nedvoumno slovensko govoreči ljudje. Naj omenimo, da Srbe v Lužicah in Spreewaldu tamošnji Nemci prav tako

imenujejo »Wenden«. Medtem ko nacionalni Slovenci smatrajo »windisch« za psovko, so si Koroški zvesti Slovenci to besedo prisvojili kot znak razlike napram narodno zavednim Slovincem.

Samo po sebi umevno ne more biti govora o posebnem vindišarskem jeziku. Kar na Koroškem s tem označujemo, je z germanizmi pomešano narečje slovensčine. Naj še pripomnimo, da enotnega slovenskega narečja na Koroškem ni. Najmanj tri med seboj razlikujoča se narečja koroških Slovencev lahko jasno ugotovimo. To ni nobena posebnost Slovencev, kajti v alpskih predelih se tudi nemški jezik razlikuje po dolinah. Isto usodo deli tudi retoromansčina v Graubündenu (v Švici), kjer so se celo štiri narečja drugo poleg drugega naslanjajoč se na cerkvene pesmarice, razvila v nekaj pisмени jezik. Trditev, da obstoja »vindišarski« jezik, v znanosti ne najde nikakršne opore. Sklicevanje na sorodnost med italijanščino in retoromansčino gre mimo dejstva, da jezikoslovje retoromansčino na splošno priznava kot poseben jezik.

Dejstvo je, da število slovensko govorečih na Koroškem stalno pojemajo. Ta razvoj je naraven in se ga more tem manj naprtiti Avstriji, ker je število slovensko govorečih vedno nazadovalo tudi v Severni Italiji, torej na staroitalijanskem ozemlju, kjer žive slovenski narodni drobeci, kakor tudi na nekdanjem Madžarskem.

Vzrok za to bo pač iskati v tem, da je narod številčno nepomemben in že tisočletje ljudstvo brez države. Slovensko govorečim ljudem je manjkalo kulturno in politično središče; cerkveno so bili Slovenci v glavnem pod v zgodnjem veku nemškim, pozneje italijanskim oglejskim patriarhatom, in le del je spadal pod Lavantinsko škofijo. Tako tudi na cerkvenem področju ni moglo nastati kulturno središče. Prizadevanje Primoža Trubarja v času reformacije, da prevede sveto pismo v slovenski jezik, ki je sprožilo slovensko literaturo, je ostalo brez posledic zaradi tega, ker je vse te knjige uničile, če jih je mogla doseči, pričenša protireformacija. Drugi poizkusi priti do slovenskega pismenega jezika so bili prekinjeni zaradi neugodnih razmer. Še v napoleonskem času, ko je bilo Kranjsko središče ilirskih provinc Napoleonovega cesarstva, se je moglo oblikovati v ilirizmu novo jezikovno gibanje, dokler niso nato veliki pisatelji slovenskega ljudstva ob začetku 19. stoletja dali pismenemu jeziku dokončno obliko. (Nadaljevanje sledi)

NAŠ ZADRUŽNI DOM V SEKIRI

Med mnogimi zgradbami, ki jih je v minulih letih izvedla na svojem področju Zveza slovenskih zadrug in to v primeroma kratkem času, se dviga kot biser na našem ozemlju v Sekiri ob Vrbskem jezeru ponosna zgradba naš Zdrugi dom. Ob obisku Zdrugnega doma nikakor ne moreš verjeti, da je postala zamisel o zgradbi te stavbe realnost in srce utripa krepkeje ob zanosu naše ustvarjalne sile.

Zveza slovenskih zadrug, njeni predstavniki s svojim agilnim, podjetnim in vedno delavnim poslovednim podpredsednikom dr. Mirtom Zwittrom, so z naveden zgradbo na najprimernejšem prostoru ob jezeru postavili trajen in neizbrisani dokaz, kaj je mogoče doseči z odločno voljo in smotrno delom. Zgradba odgovarja vsem modernim zahtevam po svoji zunanji obliki in praktični razporeditvi prostorov. Arhitekti, mojstri in delavci so vložili v gradnjo visoko kvaliteto svoje sposobnosti, lahko rečemo, da so odlično delo izvedli skrbno in z ljubeznijo.

Zadnji dan preteklega leta so mogli številni gostje ob slovesni otvoritvi obudovati po najmodernejši in smotrni gradbeni tehniki dogotovljeni Zdrugi dom. Pri slovesni otvoritvi so bili navzoči v prostorni hali Doma predstavniki našega združništva in ostalega narodnega življenja, zastopniki oblasti, zbornice za obrtno gospodarstvo, tujskega prometa, mojstri in delavci, udeležena podjetja in številno drugo občinstvo. Po nagovorih, med katerimi je poslovedni podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter orisal zgodovino gradnje, napore in prizadevanje sodelujočih ter razložil namen in pomen Doma, so si gostje ob strokovnem vodstvu in razlagi ogledali prostore. Gostje se ob pregledu okusno in smotrno urejenih prostorov niso mogli dovolj načuditi in niso mogli štediti z izrazi odkritega priznanja.

Zares, stavba je moderna, že na zunaj napravi na vsakega mogočen vtis. Gostje so zagotavljali, da kaj podobnega ni na Koroškem. Kljub najmodernejši izpeljavi je zgradba krasno prilagojena okolici na najlepšem prostoru z nadvse divnim razgledom na jezero in preko jezerske gladine na sever in zahod. Kraj sam je že za vse izletnike in letoviščarje nad vse mikavna in privlačna točka.

Notranja ureditev prostorov v dvanadstropni stavbi odgovarja vsem zahtevam prijetnega bivanja in udobnosti. Prostori so moderni, vendar v slogu, kjer se čuti vsakdo na mah domačega. Harmonija in pestrost barv vpliva ugodno in je posebno čarobna ob lučnih reflektorjih. Ne več lahko, kaj bi bolj občudoval, dobiš pa vtis, da so graditelji mislili prav na vse, na najmanjšo smotrno izrabo prostora in na vsako stikalo, skratka na vso udobnost in zahtevnost vsakega gosta. V zgornjem

prostoru je spalnica s 44 posteljami, ki bo služila za čajnike, v poletju pa tudi za skupinske izletnike. V obeh nadstropjih so tujske sobe, v prvem traktu je iz vsake sobe podaljšek z ograjenim balkonom na jezero, ki bo omogočil gostom diven razgled v čarobno pokrajino. Sanitarne naprave in umivalnice so prvovrstno opremljene in centralna kurjava posreduje prijetno toploto. V kuhinji spodaj je razvidno, da so jo uredili nad vse praktično in do zadnjega ekonomsko izkoristili prostornino. Velika soba, gostinska, odgovarja po okusu in opremljenosti vsem zahtevam sodobnega gostinskega obrata. Manjša soba, prav tako lična in prijetna, bo služila v zimskih mesecih za učilnico predvsem za združnih funkcionarjev in vzgoji združnega naraščanja ter strokovni izobrazbi naše mladine sploh. Spodaj so kletni prostori in na severni strani še nedogotovljeni prostor za bar.

Gostje so odnesli o novozgrajenem Zdrugi domu globoke in močne vtise. Funkcionarji Zveze slovenskih zadrug, ki jim gre zasluga za ta pomembni uspeh, pa občutek neskaljenega zadovoljstva, ponosa in veselja, ki je v ponos in veselje vsemu slovenskemu ljudstvu na Koroškem.

Le bežen je opis prekrasne nove zgradbe. Dom je odprt in vabi vsakogar, da si ga ogleda.

Novi zdrugi dom bo služil namenom kot jih je opisal v zadnji številki našega lista poslovedni podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. M. Zwitter, ki pravi ob koncu: Naj bi Zdrugi dom v Sekiri služil predvsem skupni ideji obeh svojih nalog: Ustvarjanju in širjenju bratstva in medsebojnega spoštovanja od človeka do veka, med vsem našim ljudstvom, med narodom sosedoma in med ljudmi vsega sveta.

Ni čudno, da se je isti večer po otvoritvi zbrala v Domu številna družba gostov, med njo več vidnih osebnosti, ki so v razigranem veselju praznovali pomembni dogodek do poznih jutranjih ur.

Alcatraz — otok kaznjencev

Nad velikim zalivom pred San Franciscom se je nekega decembrskega dne spustila gosta megla ter zavila morje in mesto v bel, neprozoren plašč. Ves promet je utihnil in zamrl in tako se je še bolj slišal prodoren glas sirene, ki je nenadoma rezko zapiskala na otoku Alcatrazu ter obveščala prebivalce San Francisca, da se na otoku godi nekaj nenavadnega.

Hitri, motorni čoln obalne straže je takoj odplul v zaliv, ameriška mornarica je poslala skupino vodnih avionov, da bi po vnaprej točno določenem načrtu preiskali ves zaliv ter odkrili vsak predmet ali človeka, ki bi plaval na vodi.

Medtem je uprava državnih ječ na Alcatrazu, imenovanem „ameriški viražji otok“, sporočila po telefonu in radiu, da sta z otoka ušla dva kaznjence. Takoj je stopila v akcijo državna in federalna policija ter preiskovala vsako stopinjo obale.

Z otoka Alcatraz sta ušla dva kaznjence, čeprav so bili graditelji in upravniki ječ prepričani, da je beg z otoka nemogoč. Toda nenavadna gosta megla tistega dne je omogočila dvema obupancema tisto, kar še nikomur pred njima ni uspelo in kar je po človeškem računu izgledalo nemogoče. Ko so kaznjence po opoldanskem odmoru poklicali nazaj na delo, so ugotovili da dva manjkata. Ve iskanje je bilo brezuspešno, dva najnevarnejša zločince sta našla pot v svobodo in za seboj nista pustila niti najmanjše sledi. Šele pozneje so našli na nekem delu zida, ki ga čuvaji s stolpna niso videli, razbite šipe. Verjetno sta zločince pobegnili prav skozi okno, čeprav je bilo nad visokim prepadom in je bilo nrazumljivo, ka-

ko sta se spustila v prepad in kako sta splavala na kopno.

Okrog otoka Alcatraz so namreč zelo močni tokovi, skozi katere si ne upajo plavati niti najboljši plavalci sveta. Dva in pol kilometra do obale pomeni gotovo smrt. Ali sta begunca utonila v valovih, predno jima je uspelo priplavati do kopnega, ali ju je neke v bližini čakal motorni čoln pomagalec in ju rešil?

Te uganke niso nikoli rešili, čeprav je vlada ukrenila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi stvar pojasnila ter ohranila izročilo, da je otok Alcatraz kaznilnica, iz katere ni izhoda.

Na otoku Alcatrazu je bila včasih stara španska trdnjava, ki je ščitila pristanišče pred gusarji. Iz te trdnjave, ki je na visokih skalah otoka so naredili ječe. Prizidali so nova poslopja, dvignili visoke zidove, vse s ciljem, da naredijo najstrožji kaznilniški zavod v Ameriki, v katerega bodo prišli najhujši zločinci. Alcatraz bi moral prestrašiti ameriške bandite — kajti življenje v njem je pekel, iz katerega ni izhoda.

Vsi kaznjenci, ki pridejo na otok Alcatraz, pridejo tja iz kakšne druge kaznilnice in so s tem ponovno kaznovani. Nihče ne pride na Alcatraz naravnost iz sodne dvorane, ampak samo taki, ki so se izkazali v drugih ječah kot uporniki, razbijači in nepoboljšljivi.

Tako se je v teku časa nabralo na otoku okrog tristo najtežjih in najnevarnejših zločincev vse Amerike, katerih kazni so bile 60, 70 ali 99 let ječe (ameriški zakon se izogiba besede „dosmrtno“). Tako uprava te jetnišnice nima niti malo upanja, da bi svoje kaznjence prevzgojila in poboljšala, ampak mora samo vzdrževati železno disciplino ter čuvati dru-

žbo pred temi zločinci. Uslužbenci na Alcatrazu se tudi prav dobro zavedajo, da imajo njihovi kaznjenci nekje na svobodi svoje pomagalec, ki najraje izkoriščajo trenutek transporta iz ene ječe v drugo, da transport napadejo, čuvaje pobijejo ter osvobodijo svoje prijatelje. Zato pripeljejo kaznjence v posebni železniških vagonih, ki jih posebni splavi prepeljejo na otok in šele tam vagoni odpredo.

Od prvega trenutka bivanja na otoku se začne železna disciplina in traja do smrti. Najtežji del te discipline je strogo molčanje. Kaznjenci ne smejo govoriti niti med seboj, niti s čuvaji. Od zgodnjega jutra pa do poznega večera morajo delati in molčati. Nadzorniki jim v kratkih besedah dajo navodila, potem pa vsi molčijo. Ta molk traja 24 ur na dan, dan za dnem, teden za tednom, leto za letom, brez izjeme. Le enkrat na dan, v času opoldanskega odmora, smejo kaznjenci zunaj na dvorišču izmenjati s tovariši nekaj tihih besed. In prav ta molk je tisti, ki omehča tudi najbolj trdovratne.

Na otoku Alcatrazu ni nobenih zabav kot v drugih ameriških ječah. Tu ni kinodvoran, radia, nogometnih tekem, seveda tudi ni gledaliških predstav, v katerih bi igrali kaznjenci, kakor je na primer celo v Sing-sing. Nič drugega ni kot delo, delo v tovarni preprog, v delavnici uniform, v kuhinji, pralnici ter ostalih oddelkih ječe. Razen tega imajo še samice za nepokorne. Te so v posebnem krilu te velike trdnjave, tja ne pride niti žarek luči, niti najmanjši zvok. To so pravi grobovi, sposobni zlomiti tudi najmočnejšo voljo in najmočnejše živce.

Kjer koli se kaznjenci kretajo po otoku, jih obdaja visok zid. Nad ječo so visoki stolpi, na njih številne strojne puške, ki lahko zadenejo vsako točko obale. Vsak nepoklican čoln, ki bi se približal otoku na več kot dvesto metrov, avtomatično zapade v strojnični ogenj. Vsa ječa je pretrkana z mrežo kablov, iz katerih lahko po potrebi spustijo solzni plin, ki po pritisku na posebno napravo v ravnateljevi sobi prodre v vse prostore ter tako v kali zadušiti vsak poskus upora.

Tako otok Alcatraz popolnoma zasluži svoje ime, kajti to je res kraj, kjer umre vsako upanje, to je hiša obupancev, „casa des desesperados“.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Izreka samoglasnikov

Če hočemo govoriti s knjižno ali zborni izreko, moramo najprej lepo izgovarjati samoglasnike (vokale). zakaj v njih je vsa lepota in melodija jezika. Po samoglasnikih presojajo jezik in pravijo, da lepo zveni, da je blagozvočen, če jih ima veliko, ali trd, če jih ima malo. Slovensčina se ponaša z živo in bogato razvitim samoglasniškim sestavom; tu je njena moč in gibčnost. Pisava niti od daleč ne more podati vse raznolikosti naših samoglasnikov, saj pozna samo pet znamenj ali črk: a, e, i, o, u. Za temi petimi črkami pa se skriva dvakrat, trikrat toliko glasov.

Najprej moramo tu na kratko predstaviti samoglasnik, ki se svoje črke nima, to je polglasnik. V knjižni slovenščini ga je razmeroma malo, če pomislimo, kako pogost je n. pr. v francoščini, angleščini in nemščini. Poznajo ga skoraj vsa slovenska narečja, le na Štajerskem in v Prekmurju se namesto njega govori kratki široki e. Pišemo ga s črko e, če pa hočemo nanj posebej opozoriti, n. pr. v slovnicah, ga označujemo z znamenjem ə (to je na glavi stoječi e), n. pr. pas vrabec. Tu je nekaj zgledov v katerih se črka e izreka kot polglasnik: dež, kes, sen; megla, steza, deska, tema, čeber, semenj, lovec, godec, boter, striček, kašelj, ponev, hiter, gladek, truden.

Pri samoglasnikih moramo upoštevati, da utegnejo biti dolgi ali kratki (samo polglasnik je vedno kratek). Če izgovorimo: brat gre češnje brat, slišimo, da ima prvi brat kratek a, drugi pa dolg a. Kračino zaznamujemo s kratkicem ('), dolžino z ostrivcem (' '), torej:

brát gre češnje brát. Primerjajte še naslednje dvojice: Postál je na brvi, ker je postál nezaupen. Pozdravljam vás in rodno vás. Napravil je dober kúp, ko je kupil cel kúp knjig. Lèv, gospodar puščave, je našel kačji lèv. Od petih otrók mu je ostal en sam otrók. Sit sem teh sit in rešet.

Potem moramo vedeti, da so samoglasniki lahko ozki ali široki. Če rečemo on mora priti, opazimo, da je o v besedi mora drugačen, kakor če rečemo mora ga tlači. V prvem in drugem primeru je o dolg, toda prvič je ozek, drugič pa širok. V primeru do meč mu sega meč je razloček dvojen: e v besedi meč je prvič dolg, drugič kratek; prvič je ozek, drugič pa je širok. Ozki so lahko vsi dolgi samoglasniki (označujemo jih z ostrivcem: í, é, á, ó, ú), široka sta dolgi e in dolgi o (označujemo ju s streščico: ê, ô) in prav tako so široki vsi kratki samoglasniki (i, e, a, o, u).

Primerjajte naslednje dvojice: On móra priti. Móra ga tlači. — Tésen pomeni sotesko. Plašč 'mu' je tésen. — Žénin in nevesta. To je žénin klobuk. — Rešil se je pretéce nevarnosti. Čas hitro pretéče. — Kósec ali košček kruha. Kósec kosi. — Ali ni óna rekla, da je óna hiša njena? — Ivan hódi vsak dan v mesto. Ivan, nikar ne hódi v mesto!

Do meč mu sega meč. — Svét je velik. Dal mi je dober svét. — Korist plovnih rék je velika. Rék ali izrek. — Dim je góst. Naš góst ostane tri dni. — Klóp je nizka. Drži se ga ko klóp.

Doslej smo govorili o samoglasnikih, ki so bili poudarjeni. Če rečemo lípa, je i poudarjen, a pa je nepoudarjen. Nepoudarjeni so lahko vsi samoglasniki: i, e, a, o, u. Ali so nepoudarjeni samoglasniki ozki ali široki? Rekli bomo, da so zvečine široki, vendar na njih kakovost (ožino ali širino) ni treba posebej paziti ali jo posebej zaznamovati, ker jih Slovenec ne bo napačno

izgovarjal. Zelo važno pa je, da jih ne »sne« ali »požre«, kakor pravijo, t. j. da jih ne reducira, kakor je navada v nekaterih, zlasti osrednjih narečjih. Tudi nepoudarjene samoglasnike je treba izgovarjati jasno, kakor jih izgovarjajo še danes v nekaterih obrobni slovenskih narečjih. Rekli bomo potemtakem mislim (ne: mislám), slišim (ne: slísh), sedi (ne: sadi ali zdi), sekira (ne: skira, palica (ne: palca), žabica (ne: žabca), lisica (ne: lsica), varuh (ne: varh), strupen (ne: strpen) itd.

Slovenski samoglasniki so potemtakem tile:

Dolgo poudarjeni: í é á ó ú

kratko poudarjeni: i ê ã à ò ù

nepoudarjeni: i e a o u

Le preštejte jih! Lepo število glasov — pa samo pet bore črk! Da lahko tudi r postane samoglasnik, n. pr. v besedah vrt, prt, trta, o tem bomo nižje še kaj povedali.

Ne bo odveč, če dodamo za izreko samoglasnikov nekaj posebnih navodil. Poudarjeni e se pred r zelo zožijo in zveni skoraj kakor i: večér, véra, církev, méra, Prešeren izgovarjamo tako, da se sliši kakor večir, víra, církev, míra, Prešíren; napačno je izgovarjati s širokim é: večér, véra itd.

Glas a spreminjajo nekateri v o in govore delouc namesto delavec ali gledou namesto gledau (gledal).

Nekateri spet spreminjajo o v u in pravijo utróc namesto otroci. Dostikrat slišimo a namesto o: letas, vrednost, ablasi, karuza namesto letos, vrednost, oblast, karuza. To so narečne posebnosti, ki jih knjižni jezik ne trpi.

Samoglasnike moramo torej izgovarjati vse in brez tistih sprememb, ki so navadne v narečjih. Paziti moramo na njihovo kolikost (dolgi — kratki) in na njih kakovost (ozki — široki).

(Dalje prihodnjič)

KOLEDAR

Petek, 15. januar: Pavel, pušč.
Sobota, 16. januar: Marcel
Nedelja, 17. januar: Anton, pušč.
Ponedeljek, 18. januar: Priska
Torek, 19. januar: Marij
Sreda, 20. januar: Fabijan in Sebastijan
Četrtek, 21. januar: Neža

SPOMINSKI DNEVI

15. 1. 1732 Rojen v Trzinu začetnik slovenskega prosvetnega pesništva Feliks Dev — 1919 Smrt Karla Liebknehta in Roze Luxemburg.
16. 1. 1888 Umrl v Celovcu narodni organizator in publicist Andrej Einspieler — 1947 Ustavodajna skupščina LRS je sprejela prvo ustavo slovenskega ljudstva.
17. 1. 1943 Začetek IV. ofenzive proti NOV.
18. 1. 1912 Scott je prispel na Južni tečaj in izobesil na 2900 m visoko goro angleško zastavo.
19. 1. 1861 Ustanovljena prva slovenska čitalnica: „Narodna čitalnica v Terstu“. — 1876 Rojen na Premu na Notranjskem pesnik Dragotin Kette.
21. 1. 1924 Umrl v Gorkih Vladimir Iljič Uljanov Lenin — 1944 Razbita blokada Leningrada, ki je trajala od 10. septembra 1941 — 1944 Ustanovljeno na osvobojenem ozemlju Slovensko narodno gledališče.

Bilčovs

Leto 1953 je utonilo v morje večnosti. Marsikako spremembo nam je prineslo. Mnogi, ki so bili še lani med nami, so nas zapustili, zopet na drugi strani pa imamo zaznamovati prirastek novih življenj. Tako je bilo v minulem letu v naši župniji rojenih 35 otrok, od teh 14 fantov in 21 deklet. Torej bodo pri nas imele ženske večino. Umrlo je doma 9 oseb in drugod kot na primer v bolnišnici pa 2 osebi. Torej skupno 11 oseb, od teh 5 žensk in 6 moških, med temi 3 otroci pod 14 leti. Najstarejša oseba, ki je umrla, je Franca Rasinger iz Želuč, ki je dosegla lepo starost 89 let. Poročenih je bilo v naši fari 7 parov in drugod 2 para.

O porokah, ki so se vršile med letom, je naš list že poročal. Samo o porokah zadnje jesen, pa še ni naš list nič poročal. Zato naj jih pa danes navedemo: Začel je kot prvi pd. Tinjak na Meligni in pripejal na svoj dom pd. Ušnjakovo Micijo. Njemu je sledil pd. Vinčnik v fari Vetrinju, ki je poročil pd. Hajnžovo Tinijo iz Velinje vesi. Tudi Klinarju Franciju je postajalo dolgčas v svojem novem domu in si je zato poiskal družico pd. Kržejevo Micijo, katera je obenem naša poštarica. Na zadnjo nedeljo pred adventom pa se je poročil pd. Vrban v Purgadu z Ano Krušič, katere mož je padel v vojni. Vsem novoporočencem želimo mnogo sreče na njihovi skupni življenjski poti.

*

Minula nedelja je bila spet za naše ljudstvo den, na katerega se bodo mnogi še dolgo z veseljem spominjali. Povod za to so dali pevci, tamburaši in igralci našega Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« s svojimi res nad vse pričakovanjem uspeli nastopi. Dvakrat so morali nastopiti in obakrat jim je polna dvorana poslušalcev navdušeno aplavdirala. Res, bila je to kulturna prireditve, na katero smo lahko ponosni. Prvi so nastopili naši pevci pod vodstvom pevovodje Valentina Kapusa. Lepo in dovršeno je donela njih pesem, zapeta iz mladih čistih grl. Sledil je nato nastop na novo se ustvarjajočega tamburaškega zbora pod vodstvom nadebudnega Jozija Einspielerja, pd. Črničevega iz Zg. Vesce. Kar presenečeni smo bili ob njihovem lepem in živahnem nastopu. Želimo in upamo, da bodo še nadalje tako marljivo hodili k vajam ter dosegali še nadalje lepe uspehe. Lep in ganljiv je bil nato nastop dveh mladih pevk pd. Petrovovih iz Zgornje Vesce, kateri je na harmoniki spremljal Joži Einspieler.

Nato pa so nam uprizorili naši igralci igro »Na dan sodbe«. V treh dejanjih so nam jo tako lepo in z doživljajem uprizorili, da občinstvo prireditve ni moglo dovolj pohvaliti. Iz tega navdušenja so vsi izražali željo, da bi kmalu spet mogli kaj tako lepega videti.

Torej pevci, tamburaši in igralci Slovenskega prosvetnega društva »Bilka«, želimo vas kmalu spet slišati in videti. Ustrezite nam!

Po naši zemlji

Iz Zahomca:

Smučarski tečaj in zaključne tekme

Idealni so snežni pogoji za smučarje. Zadnje dneve smo dobili dovolj snega, sedaj pa so snežni viharji prenehali in ljubitelji zimskega športa so zares veseli, ker se morejo izživljati v lepem, duha in telo okrepujočem, športu. Razveseljivo je, da tudi med našo mladino, kmečko in delavsko, posebno v Rožu, Gurah in ob Zilji raste zanimanje za to vrsto športa, ki nudi toliko plemenitega veselja in razvedrila v zimski naravi. Prav gotovo se bo podjetna naša mladina tudi drugod razgibala in se vključila v vrste že navdušenih športnikov.

V Zahomcu so požrtvovalni mladinci športniki v letošnji jeseni zgradili vsem zahtevam odgovarjajočo 30-metrsko skakalnico. Premostili so predsodke nekaterih ljudi, ki še ne morejo pravilno ceniti pomena športa in vzgoje telesa v odpornosti, ter so končno dosegli, da so zgledu mladine sledili tudi starejši in pri gradnji skakalnice prav tako krepko pomagali.

Nova skakalnica je v ponos zilijski mladini in prav v tej okolici je te dneve petdnevni smučarski tečaj, trening v smuku

in skokih. Udeležencem tečaja posreduje pojme o pravilnem in dovršenem smuku in skokih strokovnjak Zveze športov Slovenije tov. Saksida, ki se je z veseljem odzval povabilu Slovenske fizikulture zveze in prišel na Koroško. Pod vodstvom tov. Saksida si bodo tečajniki brez dvoma osvojili mnogo spretnosti in se bodo mogli povzpeli z vztrajnim treningom tudi za težje naloge za tekme v konkurencah.

Pridobljene uspehe bodo že pokazali za zaključek tečaja na tekmah, ki bodo v nedeljo, dne 17. januarja v Zahomcu. Tekme bodo v smuku in skokih ter bo prireditve za našo okolico razveseljiv dogodek. Mladinci, ki se bodo pri nedeljskih tekmah najbolj izkazali, se bodo udeležili v soboto 23. in nedeljo 24. januarja zaključnih tekem tradicionalnega Koroškega smučarskega tedna v Črni v Sloveniji.

Na smučarske tekme v nedeljo iskreno vabljeni vsi člani smučarskih društev in vsi ostali ljubitelji našega športnega udejstvovanja!

Pridite vsi

na

SLOVENSKI PLES

ki bo v nedeljo, dne 31. januarja 1954 s pričetkom ob 8. uri zvečer
V VELIKI DVORANI IN STRANSKIH PROSTORIH

DELAVSKE ZBORNICE V CELOVCU

Častno pokroviteljstvo prireditve sta prevzela:
g. deželni glavar Ferdinand Wedenig in šef urada za zvezo FLRJ
legacijski svetnik g. Mitja Vošnjak.

Vabi pripravljalni odbor

Vstopnice: 10.— šilingov v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih in pri »Naši knjigi«, Celovec, Wulfengasse 15, 12.— šilingov pri večerni blagajni.

Loče

V soboto, dne 2. januarja, se je zbrala pri p. d. Pobrežnjaku v Ločah nepregledna množica, da se poslovijo in spremlja na zadnji poti gospodarja Valentina Rainerja.

Rajni je dosegel lepo starost 80 let. Čas svojega življenja je bil zvest svojemu narodu in le prirojena skromnost mu ni pustila stopiti v ospredje. Bil je dober gospodar in skoz in skoz poštenjak. Najbolj pa je slovela njegova hiša po svoji gostoljubnosti. Ni bilo ga, ki bi lačen odšel od hiše, ni bilo takšnega, ki bi tam zaman iskal prenočišča. Ni knjigovodstva, kjer bi bilo zapisano, koliko dobre

ga je storil, vedo pa to vsi njegovi znanci, predvsem pa tisti, katerim je z odprtim srcem trosil dobroto.

Ogromno število pogrebcev je pričalo o tem, kako ga je vse spoštovalo in nad vse imelo rado. Medtem, ko so pri pogrebu že korakali na pokopališče so bili zadnji še na domu. Domači župnik se je ob odprtem grobu poslovil od rajnega, domači pevci pa so peli na domu in ob odprtem grobu ganljive žalostinke.

V domači zemlji spi sedaj. Borovi gozdovi iz Otihate dajejo njegovi gomili senco, Drava pa, na katere bregu je preživel 80 let, bo mu šumljala večne melodije. Slovenska zemlja naj bo mu lahka!

V poznih nočnih urah

Primeri se, da v teku daljšega bivanja v Celovcu premeriš ulice ali po službeni dolžnosti, ali povodom kakšne večerne prireditve, pa tudi iz same radovednosti ob vsaki nočni uri. Brez dvoma ima tudi nočno življenje v mestu svoje zanimivosti, čuda in skrivnosti in pogosto dejanja in nehanja tvenih poslov, ki se radi skrivajo pred svetlobo dneva. Toda tudi poklicno in v službi družabnega sožitja, skrbstva, varnosti in za vzdrževanje prometa so mnogi zaposleni v pozne nočne ure, da od večera do jutra. Zdravstvo mora nujno izvajati nočno službo, v izmenjavi je potrebno, da je dosegljiva ob vsaki uri lekarna, reševalna služba mora biti budna in vedno pripravljena, poklicna ognjegasna služba mora ob vsakem trenutku nastopiti, če zatuli sirena, budno oko varnostnih organov mora skrbeti za red in varnost, kajti noč ima, kakor pravijo od nekdaj, svojo moč. Dolgo v nočne ure, večer za večerom, se trudijo v redakcijah in tiskarnah, da poskrbijo no-

vosti željni publiki že v jutranjih urah s svežim čtivom. Davno pred jutranjo zoro so že raznašalke časopisov na nogah, da jih raznosijo po vseh hišah.

Zima je, jutranja megla in ostra burja brije izza oglov. Toda mestne ulice in ceste morajo biti snažne. Vse smetje in nesnaga mora biti do dne odstranjena. Že so na delu kmalu po polnočni uri cestni pometalci, po večini starejši možje in žene, ki jim, kakor pravimo, življenje ni bilo poslano z rožicami. S svojim orodjem, metlo si služijo noč za nočjo svoj borni vsakdanji kruh. En zamahe zase, dva, tri zamahe za družino.

Medtem pa snivajo Celovčani v mehkih, toplih blazinah. Toda ni vse zlato, kar se sveti. Tudi v marsikateri zgradbi gospodari trpljenje in boleost. Leži morda bolan človek, se premetava v postelji, ne nehno kašlja in dolge so ure, preden zasede medla jutranja zora skozi okno. Marsikje pa razdira življenje strast, zavist, sovraštvo in ljubosumje. Povsod se

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Občni zbor

Slovenskega prosvetnega društva Borovlje bo v nedeljo, dne 24. januarja 1954, ob 14. uri v prostoru Hranilnice in posojilnice.

Udeležite se občnega zbora vsi, ki vam je za razvoj in napredek naše prosvete tudi v Borovljah in okolici. Naš občni zbor hoče usmeriti korake v novo uspešno prosvetno dejavnost, zaradi tega pride v obilnem številu.

Šmihel nad Pliberkom

V nedeljo bomo prisostvovali svečani otvoritvi zadrúžnega skladišča v Šmihelu in potem na zadrúžnem zborovanju izmenjavali misli, ki bodo služile nadaljnjemu uspešnemu razvoju našega zadrúžništva.

Izgradnjo zadrúžnega skladišča je narekovala potreba za uspešen razvoj domačega zadrúžništva v korist gospodarskim potrebam tudi na tem koščku naše zemlje. Zadrúžno delo, medsebojna pomoč na podlagi zavestne in organizirane samopomoči, je mogoče poleg zadrúžne zavesti le tedaj, če ima zadrúžništvo za svoj razmah potrebne in odgovarjajoče prostore. Današnja po vojni obnovljena Zveza našega zadrúžništva, Zveza slovenskih zadrug, se tega v polni meri zaveda.

Pobudi zelo pozitivnih sil v Zvezi slovenskih zadrug je pripisati, da odvarja vrata, poleg že drugih zadrúžnih objektov na našem ozemlju, svojemu namenu tudi naše skladišče v Šmihelu. Ne bomo trdili preveč, da velja največja zasluga za ta uspeh poslevoedčemu podpredsedniku Zveze dr. Mirtu Zwitterju, ki se mu že danes za njegovo prizadevanje tudi za našo okolico iskreno zahvaljujemo. Zahvala naša velja njemu in vsem sodelavcem.

ve ni tako. So številne družine, ki po izpolnjenem dnevnem trudu, v lepi družinski harmoniji, uživajo srečen okrepujoč počitek. Nešteto družin v celovškem mestu, ki nikakor ni vele mesto, ampak pokrajinsko, z okoli 75.000 prebivalci, pa prebiva še vedno v neprijaznih, vlažnih in hladnih stanovanjih, neprimerenih za pogosto številne družine v tesnem prostoru z vsemi zlemi socialnimi, zdravstvenimi in moralnimi posledicami.

So pa nekateri ljudje v Celovcu in teh ni malo, ki živijo nekako nočno življenje. Med te ponočnjake zajde včasih tudi kdo, ki se med dnevom ukvarja s svojim poklicnim delom, ker enkrat ne škoduje, ogledati si tudi nočno življenje. So ljudje, ki jim ne veš pravega poklica, toda živijo, zahajajo v gostilne, konzumirajo množične alkohola. Zahajajo v zakotne gostilne, obredejo še nekatere gostilne, pogledajo tudi v bar in se končno znajdejo v jutranjih urah milo ganjeni ali pa tudi srditi v kolodvorski restavraciji. Nočni natakak ima večkrat dosti opravka, da vzdržuje red, čisto pa mora poklicati policista k intervenciji.

Večkrat so v tej družbi ženske, po večini mlade, ki so iz kakršnih koli vzrokov zašle na cesto. Brezposelnost, druge življenjske prevare, večkrat tudi lahkoživost in delomrznost, razbiti zakoni in v najštevilnejših primerih socialna beda so jih iztirale na stranpoti. Iščejo znanstva z moškimi v beznih bedah in greha, svoje moralne predsodke utapljajo v obilnem uživanju alkohola in se mamijo z nikotinom. Zjutraj pa se porazgubijo h kakšnim svojim svojevrstnim prijateljicam, ki še razpolagajo morda kje z bormim stanovanjem, duševno in telesno zbite, korak globlje v padcu. Zvečer pa se prične isto življenje znova in le redki so primeri, da se kdaj katera dvigne na površje.

Ljudje z denarjem si privoščijo svoj užitek v baru, kjer plačujejo za buteljke vina visoke vsote, denar, ki ga mnogi na račun žuljev drugih z lahkoto zaslužijo. Z barskim vzdušjem napolnjenem lokalu se vrsti ples za plesom, moderni, hipermoderni in ob polnoči je nastop barskih plesalk. Take zabave si privoščijo ljudje, ki se potem lahko bahajo, češ dva ali več tisoč sem plačal ponoči za ceho.

Za večerno zabavo se polnijo kinodvorane, gledališče, včasih Dom glasbe in v zimskem času prostori, kjer se vrstijo številni vsakovrstni plesi.

Se o naši vrsti „traktoritisa“

Navzlic temu, da smo na tem mestu in tudi ob priložnosti tečajev in razgovorov v zadnjih letih vedno spet razpravljali o organizaciji dela in delovne sile na naših kmetijah v primerih uvedbe traktorja kot ključnega delovnega stroja, moramo na žalost vedno spet ugotoviti nove vrste primerov, ko pojavu traktorja na kmetiji ne sledijo spremembe v obstoječi delovni sili, niti ne v obdelavi zemlje in tudi ne v smeri proizvodnje. Sproti moramo ugotavljati, da večina kmetovalcev, ki kupujejo traktorje — in teh je bilo v zadnjem letu zelo veliko — „lovijo konja pri repu, namesto da bi ga zgrabili pri uzi“. Se vedno se namreč delajo napake, ki zavirajo napredek na kmetiji in ki — namesto, da bi pocenile stroške proizvodnje in povečale čisti dohodek na ročno delovno silo — stroške dela in amortizacije le še povečajo, čisti dohodek pa zmanjšujejo.

V čem delajo naši in z njimi tudi drugi kmetovalci še vedno napake?

1. Na svojih kmetijah od 10—20 ha obdelovalne zemlje kupujejo na ljubo prevoza raznih tovarov srednji Steyr-traktor, ker je večji (mogočnejši) in močnejši. Ker pa je njegova uporabnost na polju omejena, morajo za večino poljskih del še vedno držati takorekoč dva konja.

2. Tisti, ki kupujejo mali 15 PS Steyr-traktor, se odločajo za nizki tip, ker je »lepsi in bolj prikupen«, ki pa ob vseh priključkih ni prikladen za vsako vrsto obdelave zemlje in oskrbe rastlin. Visoki tip malega Steyr-traktorja odklanjajo, ker »malo nerodno izgleda« in — to pa popolnoma neupravičeno — »ker pridejo priključki predragi, po drugi strani pa je konj na kmetiji neobhodno potreben«.

Veliki ali mali traktor?

V dokaz napačnosti zgoraj navedenih trditve najprej to-le:

Srednji Steyr-traktor (30 PS) brez hidravlike, s kosilno prečko,	
stane	ca. 51.700.— šil.
priklopni plug	ca. 4.500.— šil.
Skupno ca. 56.200.— šil.	

Tako visoka in vendar enostranska investicija v večini naših kmetij presega njihovo zmogljivost. Kaj more tak traktor pri oranju in košnji narediti? Na 20 ha obdelovalne zemlje kvečjemu 150 ur na leto, ostalo delo morajo opraviti konji. Pa tudi s priklopnim vozom, ki investicijo poveča za nadaljnjih 15.000 šil. je mogoče njegovo uporabnost povečati na kvečjemu 250 ur na leto. Misel na stranski zaslužek pri vožnji za sosedo je ob pomankanju ročne delovne sile in porajajoči se brezposelnosti avtotransportnih podjetij varanje samega sebe.

Drugače je pri malem traktorju. Investicija sicer ni nižja, toda zaradi večstranske uporabe traktorja absolutno bolj upravičljiva.

Mali Steyr traktor (15 PS) s hidravliko, kosilno prečko in štartarjem	
stane	ca. 46.000.— šil.
priklopni plug	ca. 4.000.— šil.
Skupno ca. 50.000.— šil.	

Ako se odločimo za visoki tip (80 a) malega traktorja, kupimo z nadaljnjimi 7.000 šil. kompleten ogrodnik (Vielfachgerät) in za nadaljnjih 2.500 šil. še priklopno brano. S tem pa so nam konji na kmetiji skoraj odveč in jih lahko prodamo, njihovo krmo pa pustimo predelati po kravah v mleko in meso. Delo je skoraj kompletno mehanizirano in traktor bo napravil na kmetiji z 20 ha obdelovalne zemlje ca. 1000 ur na leto. Pri tem pa še ni nobene nujnosti za poseben priklopni voz. Potrebo po ročni delovni sili omejimo na samega traktorista, le pri nakladanju in razvažanju gnoj, žetvi ter nakladanju in spravljaju pridelkov je potrebno več ljudi. Po tej poti je mogoče že v kratkem razdobju kompletirati traktorjevo delo še s kombiniranim priklopnim vozom „Streumeister“.

Ali res ne gre brez konja?

Konj je ob pojavu traktorja na kmetiji kamen spotike, ob pojavu malega traktorja s priključki pa nepotrebno zlo. Vse tozadevne utemeljitve potrjujejo tudi primer naše kmetijske šole v Podravljah, kjer na 22 ha obdelovalne zemlje ni več nobenega konja. Visoki tip malega Steyr-traktorja je povzročil, da je edini konj, ki smo ga čez poletje še držali v

Tudi sedaj ima vsak sadjar delo

Priprave v zvezi z obnovo naših sadovnjakov in za prehod na donosnejše sorte se pričnejo za sadjarja že sedaj pozimi.

Skorajšnji čas je, da narežemo cepiče koščičarjev. Do 20. januarja jih moramo imeti vsekakor narezane. Pri koščičarjih, ki najprej odganjajo (češnja) je važno, da si nabere cepiče še predno se pričnejo očesca napenjati. Takšni cepiči so pri precepljanju vedno zanesljivi. Pri pravočasno odrezanih cepičih nam ne bo treba tarnati, da pri precepljanju češenj, češpelj in sliv nismo imeli »sreče«. Ne oseba, ki cepi, temveč predvsem cepiči so zlasti pri koščičarjih merodajni za dober ali slab uspeh cepljenja.

Ravno tako, kakor pravočasni narez cepičev, je važno tudi mesto shranitve cepičev. V topli kleti bodo odganjali. Najboljša bi bila shranitev v kakšni ledenici, katerih pa večinoma nimamo. Na vsak način pa moramo narezane cepiče shraniti na prostem in jih tam vložiti v prst ali v pesek. Da jih ne ogledajo voluhar ali miši, sesekljam med povezke cepičev, na tla in po vrhu smrekove ali brinjeve vejice. Glodalci se namreč ostrih

hlevu, v mesecih avgust in september delal povprečno le še poldrugo uro na dan. Zato smo ga prodali in si bomo v primeru potrebe pri vigrednem oskrbovanju ozim in posodili za par ur sosedovega konja, v hlevu samem pa smo nadomestili konja z 2 molznicama.

Nima vsak za svojo kmetijo prav?

Pobudo, da sem tako ostro prijel gospodarske napake naših posestnikov in kandidatov za traktorje, mi dajejo na eni strani pripombe „pri vas na šoli je to šlo, pri nas, ko je treba več voziti, pa ne gre z malim traktorjem. Na drugi strani pa me je napotil k temu članek v decembrski številki „Landtechnik“, ki v celoti potrjuje naše izkušnje in pravilnost gornjega stališča. Člankar, ki se opira na proučevanje prof. dr. Riesa na 60 kmečkih obratih v Nemčiji (ki ležijo v vseh mogočih legah) in na proučevanja avstrijskega kuratorija z tehniko v kmetijstvu, ugotavlja, da je za kmetije z 10—20 ha obdelovalne zemlje mali traktor s 15—18 PS zmogljivosti najprikladnejši in da je z odpravo konj na takih kmetijah mehanizacija potom traktorja šele gospodarsko upravičljiva.

V 80 od 100 primerov je pri nas zmogljivost traktorja neizkoriščena in obremenitev kmetije vsled traktorja in konj večja od dejanske koristi visoke investicije, ki jo je traktor zahteval. Upam, da bodo zgornje vrstice pripomogle k spoznanju pravilne poti v mehanizaciji poljskega dela in k ozdravitvi našega „traktoritisa“.

Blaž Singer

iglic bojijo. Da jih spomladi, ko postaja toplejše, ne bo treba prenašati, je najbolje, da jih zakopljemo neke na zelo odpornem in senčnem mestu (ob senčni strani hleva ali hiše).

Sedaj lahko tudi že narežemo cepiče pečkarjev (jabolk in hrušek), vendar je za to tudi še v februarju čas. Pozneje rezani cepiči so dobri samo če jih takoj po rezanju uporabimo za cepljenje.

Ne pozabimo sedaj pogledati po sadovnjaku, če je zaščita predvsem novoposajenih drevesc (pa tudi drugih) proti zajcu povsod še dobra in če nismo kakšno drevesce pustili nezavarovano. Najboljša zaščita drevesc proti zajcu je obvezovanje s slamo, papirjem, celulozo ali letvicami. Najboljša je seveda gostejša žična mreža. Mazanje drevesc z apnom in ilovico ter kravjekom ni zanesljivo, ker namaz lahko izpere dež. Tako mazanje je bolj uspešno, če pridamo maži še krvi ali pa če sploh namažemo deblo s krvjo. Zajec je izrazit rastlinožerec, zato duha krvi ali pa mesa ne prenese, tudi ne, če je namaz že zelo star.

ing. Marko Polcer

Kaj naj vemo o varstvu rastlin

Strupi delujejo različno kot žilodčni, živčni in pa dihalni.

a) Žilodčni strupi: delujejo samo proti škodljivcem, ki objedajo rastline. Škropivo deluje, ko škodljivci žrejo poškropljene dele rastline. V prebavljen škodljivca raztopijo prebavni sok škropivo in zastrupijo škodljivca. Vsa kemična sredstva moramo uporabljati prej, predno so se škodljivci v veliki meri razmnožili. Važno je tudi, da vemo, da škropivo deluje samo proti gotovim škodljivcem. Najvažnejši strupi so: apneni arseniat, svinčen arseniat, barijev kloriat, barijev silflurid, natrijev silfluorid in drugi.

b) Kožni ali živčni strupi: delujejo na živčevje in dihalne organe, ki jih strupi omrtvičijo. Zato morajo priti strupi v neposreden dotik z zajedalci.

Najvažnejši kožni strupi so: Drevesni karbolin, ki se uporablja predvsem za zatiranje škodljivcev v sadjarstvu. Izkazal se je proti kaparju, jajčecem listnih uši in bolšic, škodljivim metuljem ter lišajem in mahu. Škropi se pozno jeseni, ko je listje odpadlo in spomladi, dokler še drevo miruje. Ne smemo pa uporabiti škropiva v poletnem času, ko je drevo ozelenelo, ker bi nam škropivo požgalo vse listje. Važno je, da drevo temeljito poškropimo, kajti samo takrat nam bo zajamčen uspeh.

Za poletno škropljenje pa moramo uporabljati le mineralno olje. Uporabljali jih bomo za zatiranje sesajočih žuželk, kot so listne uši, bolšice, mlade ličinke ameriškega in češplovega kaparja in druge.

Nikotinski preparati hitro delujejo in izplahtijo. Uporabimo jih, ko je rastlina zelena, zoper listne uši, bolhe, kaparje in gosenice. Nikotinski pripravki so škodljivi tudi za ljudi. Zato moramo z njimi previdno ravnati.

DDT se danes že množično uporablja kot škropivo. Dobi se tudi v tekoči obliki. DDT je odlično sredstvo za kuhinske ščurke, za bolhe, komarje, muhe, stenice, mravlje (pri živalih bolhe in uši). Tudi v rastlinski proizvodnji je neobhodno potreben, saj lahko zatiramo z njim gosenice, kapusovega beluha, bolhe in stenice na zelju ter listne uši in druge žuželke. Dobro se je DDT izkazal tudi proti koloradskemu hrošču.

Druga znana sredstva so: Pyrethrum, Parathion in druge.

c) Dihalni strupi: so lahko trdi, tekoči ali pa plinasti. Učinek je odvisen od tega, kako dolgo vpliva strup. Uporablja se pa predvsem za razkuževanje skladišč, žita (proti črvinim žuželkam, žitnemu molju, zajedalcem stročnic). Razkužujemo z njim tudi drevesca, da uničimo ameriškega kaparja in zemljo in od ogrcev, strun, voluharja, miši itd. Zato se češče uporabljajo strupi v obliki nabojev s fosforovodikom, ogljikovim oksidom, žveplenim dioksidom in drugimi sredstvi.

(Se nadaljuje)

Kje je kmetovalcu iskati pravico?

(1. nadaljevanje)

Za vprašanja v zvezi z zemljiško reformo so, kakor že omenjeno, pristojne v prvi instanci agrarne okrajne oblasti (Agrarbezirksbehörden). One urejujejo tako tehnično kakor tudi pravno vse, kar zadeva razbremenitev zemljišč, služnosti (servitutov — to je pravic do paše, sekanja lesa, grabljenja stelje in uporabe privatnih poti za prevoz na gotovih zemljiščih) ter ureditev služnosti, nadalje zadev v zvezi z razdelitvijo zemljišč, ki so lastnina sosesčin ali vaških skupnosti, ter vprašanja ki se pojavijo pri zložitvi zemljišč. Kakor tudi že omenjeno, je stvar agrarnih okrajnih oblasti naselitev zapuščenih kmetij v gorskih predelih, gradnja tovarnih poti v od prometa odrezane kraje ter varstvo planin in pašnikov.

Na Koroškem imamo dvoje agrarnih oblasti s sedežem v Celovcu in v Beljaku. Njihova pristojnost na slovenskem ozemlju je razdeljena tako, da spadata v področje agrarne okrajne oblasti Celovec politična okrajna Velikovec in Celovec, v področje beljaške oblasti pa politična okrajna Beljak in Šmohor.

Zakonodajalec in oblast sta posegla v področje ureditve zemljiške lastnine zaradi tega, ker je bilo to v zvezi z odpravo podložnosti kmečkega delovnega človeka posvetni in cerkveni zemljiški gosposodi koncem sedemnajstega in v prvi

polovici osemnajstega stoletja potrebno.

Navzlic odpravi tlačanstva je še leta 1848 imel kmet zelo stroge obveznosti do zemljiške gospode. Se vedno je bil podložnik zemljiški gospodi, ki mu je sodila — seveda upoštevajoč svoje koristi, še vedno ji je moral oddajati del svojih pridelkov in tudi denarja ter hoditi k nji v tlako. Kmetu je bilo še vedno prepovedano kupovanje zemljišč svojega »gospoda«; prepovedano pa mu je bilo tudi prodajati svoja zemljišča ali pa deliti svojo kmetijo med svoje otroke. Zemljiški gosposod tudi ni dovolil, da bi se več kmetij združilo v eni roki. Po drugi strani pa je imel kmet pravico, da je na podlagi posebnih določil smel na zemljiščih gospode pasti živino, sekati les za svoje potrebe ter grabiti steljo.

Šele po odločnih nastopih združenega delovnega ljudstva, po puntih in vstajah, ki so našle svoj višek v letu 1848 je avstrijski cesar razveljavil vse pravice zemljiške gospode nad kmečkim ljudstvom ter vsa bremena v korist zemljiške gospode, ki jih je moral kmet dotlej nositi. V veljavi so ostale edino še servitutne pravice kmetov na posesti zemljiške gospode. Kmet je bil oproščen vseh bremen nasproti zemljiški gospodi. S tem pa je prevzel obveznosti do države direktno, kjer je dobil tudi svoj odločujoči glas. Svobodno razpolaganje s svojo zemljo in prehod od naravnih dajatev na denarne

ter vključitev v trgovanje s svojimi pridelki je postavilo kmeta v nov položaj, v katerem se po večini ni znašel. Prišel se je zadolževati, razcvetela se je špekulacija z zemljo s strani nekmečkih krogov in s posojili, zemljiški veleposestnik pa je pričel izrabljati stisko na vasi za razširitev svoje posesti in svojega vpliva. Nevarnost, da kmet zgubi spet svojo svobodo in da pride iz preživelega v moderno tlačanstvo, je bila velika.

Vse to je povzročilo, da se je na vasi pričela porajati misel po kmečki samopomoči. Prav na naših tleh so se kot ena izmed oblik take samopomoči ustanovile prve hranilnice in posojilnice. Počasi so kmetje dosegli tudi zakone, po katerih naj bi se uredila zaščita kmečke posesti in napredovanje kmetijske proizvodnje. Nastali so zakoni o »zemljiški reformi«. O njih in o njihovem izvajanju hočemo v nadaljnjem govoriti.

Razbremenitev zemljišč služnosti (servitutov) in njihova ureditev

O tem samo po sebi zelo delikatnem poglavju na tem mestu ne bomo razpravljali, ker je to poglavje bilo obdelano v »Koledarju Slovenske Koroške za leto 1953« (glej članek »Lastninske pravice v našem pašništvu« na strani 37).

Za vse primere ureditve pravic paše, grabljenja stelje in sekanja lesa, ki jo imajo posamezniki in skupnosti po veleposestniških gozdovih, velja to, kar je v tej razpravi povedanega. Za podrobno oceno in za pravilno poznanje položaja in

možnosti za nadaljnjo ureditev in izboljšanje servitutnih pravic je treba dobro pregledati vse tozadevne veljavne listine (Regulierungs- und Ablösungsurkunden), ki ležijo — za primer, da so jih upravičenci sami zgubili — pri pristojnih občinah, pri zemljiški knjigi okrajnega sodišča, ali pa pri agrarni okrajni oblasti. Šele poznanje določil v teh listinah omogoča ugotavljanje možnosti za nadaljnje ureditve in izboljšanje v smislu zakonitih določil (na Koroškem velja zakon iz leta 1920).

Razdelitev in zložitve zemljišč

Lega zemljišč naših kmetij je po večini močno razdeljena na parcele, ki so često ena od druge zelo oddaljene. Prav tako pa imamo tudi precej obsežna zemljišča, ki so last sosesčin ali vasi (gmajne, frajovine), ki so v sedanjem skupnem gospodarjenju slabo produktivne. Gradnja železniških prog in cest je razdrobljenost kmetijskih zemljišč še povečala in njihov povprečen obseg še skrčila.

Da je močna razdrobljenost zemljišč (razparceliranost kmetije) za obratovanje in produktivnost kmetije samo negativna, ni treba posebej poudarjati. Zguba kmetije na neizkoriščeni zemlji (ozare, pota itd.) in na delovnem času je vsled razdrobljenosti zemljišč prav tako očitna kakor so očitne težave pri tehniki obdelovanja s sodobnim orodjem in stroji in pri izkoriščanju zemljišč. Razdrobljena zemljišča zahtevajo več delovne sile.

(Se nadaljuje)

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Nekaj pomenkov o domačih klobasah

V naših hlevih nimamo živali samo zato, da jih krmimo, prodajamo ali vlečemo druge koristi od njih; temveč tudi zato, da se z njihovim mesom in mastjo hranimo. Meso in mast se lahko na različne načine pripravita, da ostaneta čimdalj časa užitna in okusna. Najbolj okusna in pripravna oblika mesne hrane je klobasa. Gospodinja rabi zelo malo časa, da jo postavi pred lačno družino. Menda je zelo malo takih, ki se take jedi odpovejo. Zato pa lahko ostane tudi gospodinja pri dobri volji.

Klobase se lahko pripravijo na razne načine. Po vrsti trajanja so ali trajne ali takoj uporabne klobase. Za vsako vrsto je treba posebno vrsto mesa pomešanega s

špehom kakor pač predpisuje recept. Ker je za naše kmečke razmere najbolj potrebna trajna klobasa, zato o predpripravi teh nekaj važnih podrobnosti.

Za presne klobase pride v poštev le meso dobro spitanih odraslih živali. Meso mora biti suho, čvrsto in nikdar vodeno ali sluzasto. Prestare svinje dajo na primer presuhe in trde klobase.

Slanina mesa mora biti bela, trda in jedrnat. Mesava in mehka slanina da mazovno klobaso.

V trajno klobaso ne spada krvavo meso.

Predno se lotiš predelave, pusti meso in slanino, da se dobro ohladi.

Za rezanje mesa je potreben oster nož, sicer je klobasa lahko mazava; dobi rumene ali sive pege.

Sekanje mesa je bolj priporočljivo kot faširanje.

Slanino je treba rezati vedno z roko. Če imamo priložnost zrezati slanino pri mesarju s strojem za rezanje slanine, se je bomo poslužili. Kocke ne smejo biti prevelike.

Za salame je potrebno meso boljše kakovosti (n. pr. bedra). Za ostale suhe klobase se lahko uporabijo tudi odrezki, ki nastanejo pri pripravi mesa za nasolj.

Vse priprave morajo biti čiste. Najbolj

pripravna posoda je aluminijasta ali lesena.

Čreva morajo biti brez vsakega duha in brez mastnih priveskov.

Za salame je potrebno črevo goveda, konja ali pa umetno črevo.

Meso je treba nasoliti in dodati še ostale začimbe in nato pustiti zoriti čez noč. Tako pripravljeno meso je lažje stlačiti v črevo, kajti važno je, da v črevu ni nobenih zračnih prostorov.

Pri zavezovanju je treba paziti na dobro napetost. Za salame se dobi posebna vrstica, ki ne sme biti pregledka.

Prevezovati salame ni treba, če jih po treh dneh sušenja na zraku nekoliko stlačimo.

Pozorenje je potrebno zaradi tega, da dim lažje opravi svoje delo. Pozorenje je sušenje na zraku, in sicer v ne presuhem in premrzlem prostoru. Preprih škoduje.

Prekajevanje je treba izvesti počasi, to je pri postopoma zvišani toploti in dimu. Tako je treba tudi nehati s prekajevanjem. Sedaj sledi zopet pozorenje in sušenje v primerno vlažnem prostoru brez prepriha, ampak z dobro menjavo zraka.

Sončna svetloba in mrz razjedajo klobase. Mrz lahko napravi klobaso žoltevo. Isto tudi svetloba. Zato z njo v temen prostor, ki je zavarovan pred mrazom.

Kislo klobaso povzroči prehitro sušenje. Zunanost je sicer suha, notranost še vlažna, ker vlaga ne more izstopiti. Ob porabi zraka v notranjih prostorih nastopi gnilobno vrenje — od tega kisli okus.

Ocetno kisli okus nastane v klobasi takrat, če pri prekajevanju dim ne more izstopiti. Preglej, če je odvod za dim v redu, predno zakuriš prekajevalnico.

Sedaj še en recept za koroške domače salame.

Osnovni recept:

500 gr. svinjskega mesa,
300 gr. govejega mesa,
200 gr. slanine,
30 gr. soli,
3 gr. popra,
½ gr. solitra (Pöckelsalz).

Na podlagi tega recepta si lahko pripraviš poljubno količino mesne mase, iz katere napraviš salame. Dodatno k osnovnemu receptu pripomnim sledeče: na 10 kg mase 3 grame sladkorja ali ¼ do ½ litra rdečega vina.

Meso se mora vzeti od svinjskih, kot govejih reber in sicer brez kit in masti.

Zrezano meso s soljo, solitrom in drugimi dodatki brez kapljice vode dobro zmešaj (¾ ure), tako da se dobro veže. Nato dodaj šele na kocke zrezano slanino in še enkrat zmesi. Vse meso pusti vsaj 12 ur zoriti in šele potem stlači v črevo, katero pa je treba naluknjati, da vlaga lažje izstopa.

Vse ostalo velja kot za poprej opisano postopanje s trajnimi klobasami. F. S.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kaj so predznambe v zemljiški knjigi?

Tudi predznambe so v posebnih slučajih jako važne in jih je treba dobro poznati.

Dosedaj omenjene vknjižbe so brezpogojne, to je, da dobijo svojo polno moč že z izvršenim vpisom, ker morajo odgovarjati vsem formalnostim, ki jih zahteva zakon.

Kaj pa potem — bo mogoče kdo vprašal —, če dolžno pismo, ki bi ga mogel intabulirati, ker vsebuje tudi dovoljenje za vknjižbo, na primer ni podpisano pred sodnijo ali notarjem, ker dolжник ni imel časa iti v kraj sodnije, ali je zbolel, ali je upnik obljubil da ga bo peljal na sodnijo, pa se je spomnil, ko dolжник na pot ni mogel? Ali pa je sicer obvezno pismo napravljeno bolj površno, in se je upnik zapeljal, da bo dolжник itak pravočasno plačal, pa ni. V takih slučajih imamo vendar še eno možnost, da dobimo zaželeno zavarovanje v zemljiški knjigi, in sicer s tem, da prosimo za predznambo (nemško »Vormerkung«) ali prenotacijo, kar pomeni, da se zahtevana pravica samo pogojno vpiše.

Če naj ta vpis dobi veljavo prave intabulacije ali vknjižbe, mora tista oseba, proti kateri naj velja vknjižba, to vknjižbo opravičiti, ali za pravo spoznati prav pred sodnijo. Zato se pa mora obenem s prošnjo na predznambo, staviti tudi predlog, da se ta predznamba dolžniku ali drugemu pogodniku sploh naznani ker mora dolжник to opravičiti tudi v pravilno sestavljeni izjavi pred sodnijo podpisati.

Kdor je primoran prositi vsaj za predznambo, dobi odlok, po katerem mora v roku 14 dni vložiti tožbo na opravičilo proti tistemu, ki se brani opravičiti predznambo. Ta rok teče od dneva sprejema predznamenega odloka, pa se zaradi važnih razlogov na prošnjo, s priloženim odlokom, od istega sodišča lahko podaljša. Zato pa je potrebno, da se v dolžno pismo manjmanj vsaj zapiše: »V varnost terjatve (ki se navede) zastavljam vse svoje premakljivo in nepremakljivo premoženje« da se v nujnih slučajih — ko ni mogoče, napisati tudi vložne številke zemljišča; ali če se zastavi terjatev, tudi vložne številke zemljišča, kjer je terjatev zavarovana zaradi pridobitve nadzastavne pravice; ali pa se ni zapisala pri prodaji posestva vložna številka posestva, ki se proda, ampak se je zapisalo samo domače ime posestva in kraj — vendar le doseže vpis.

Pismo, ki naj bo sposobno vsaj za prenotacijo ali predznambo, pa ne sme kazati nobenih popravkov. Osebe, ki so pogodbo sklenile, morajo biti natančno označene, da ni mogoča zamenjava, in datirana mora biti pogodba.

Dolžno pismo, ki ni podpisano pred sodnijo, morata podpisati dve polnoletni priči in ravno tako, če je kdo nepismen napravil samo križ.

Prednamuje se lahko pogodba o lastninski pravici, o servitutih in o dolgovih.

Pri najemnozakupnih pogodbah, pa mora tudi za predznambo izrecno biti omenjeno privoljenje k zemljiško-knjižnemu vpisu. Toliko o najvažnejših primerih.

Kaj je rak in kako se mu postavimo v bran

V množici nerazčiščenih, težkih in važnih vprašanj, ki duše človeštvo in proti katerim se že mnogo stoletij trdo in neizprosnno borimo, je problem raka najbolj pereč. Ves kulturni svet najbolj pretresa drzno naraščanje števila rakastih obolenj in proti tej bolezni je naperjena cela kopica najraznovrstnejših orožij; od časa do časa, kot pač v vsaki vojni, zablesti kako novo obrambno oziroma napadalno sredstvo, ki nekaj časa ob zvoku bučnih fanfar in slavonspevov napoveduje popolno ali vsaj bližnjo zmago nad strahotno boleznijo. Tako hitro, kot se zmagoslavje razpihne, prav tako hitro pa tudi pade v pozabo. Pisali so že o napojih, mazilih, injekcijah, zeliščih, kopelih, ki naj bi odpravili raka; in še bodo pisali o novih izsledkih, toda rak napreduje na svoji zmagoslavni poti uničevanja in ubijanja.

In zakaj ves ta neuspeh naše borbe? Sovražnika je treba poznati, dojeti je treba njegov izvor in bistvo, in šele nato bo mogoče najti njegovo občutljivo in ranljivo Ahilovo peto. Danes z gotovostjo še ne vemo, kaj in odkod je rak. V tem je »skrivnost« naših neuspehov. Postavili so že mnogo teorij o vzrokih nastanka rakavih tvorbo: govorili so o okužbi s po-

sebnimi živalskimi ali rastlinskimi kužnimi klicami, toda to so že davno ovrgli. Govore o raznih vzročnih dražljajih, kar dokazujejo s tako imenovanimi poklicnimi raki pri nezaščitenih delavcih z anilinom, s katranom, arsenom itd. Semkaj pripisujejo tudi vzrok nastanka zelo številnih pojavov raka na pljučih, grlu in v ustih pri kadilcih. Dalje razpravljajo o možnosti, da neke v telesu odraslega zaostane v razvoju skupek celic ali ena sama celica, ki je potuhnjena obdržala svoj silovito bujno rastno in razvojno potenco, ki se nenadoma iz neznanega vzroka sprosti in začne svojo razdiralno pot. Tudi stalne, dolgotrajne in pogoste poškodbe enega organa na enem in istem mestu so vzrok za postanek raka. Tu naj omenimo raka na jeziku pri piškavih zobeh. Govore o vitaminih, virusih in hormonih in še mnogokaj. Mnogo svetlih umov se muči in razpravlja o tem vprašanju, odkod in zakaj. Te združene moči vsega človeštva bodo nekoč prišle do končnega zaključka, ker morajo priti, saj je ta bič človeštva vedno večji in njegovo uničevanje vedno pošastnejše.

Rak je skupek celic, ki samopašno žive na račun ostalega organizma. Zdrav organizem je sestavljen iz kopice organov,

od katerih ima vsak svojo določeno nalogo. Organi imajo skupen cilj in njihovo popolno sožitje je osnova zdravja.

Tu pa se naenkrat pojavi nekaj novega, kar ne spoštuje teh odnosov sožitja; pojavijo se celice, ki se divje in nekontrolirano razvijajo in rastejo, preskakujejo naravne meje in se ne ozirajo na notranjo zakonitost medsebojnih odnosov. Posamezni organi se normalno razvijajo iz ene prvotne celice, ki se deli in deli v celice, dokler se ta razvoj ne konča s tvorbo popolnega in odraslega organa. Ta popolnost je trdno uzakonjena in točno določena. Naenkrat pa se začetna rast nadaljuje divje, nesmotrno, za skupnost nekoristno in uničujoče življenje. Ta mala samostojna in neuravnovešena celica se razvija popolnoma neodvisno, raste in se večja, odriva normalno tkivo v sosedstvu, ki pri tem trpi škodo. No, to je rak: kopica nenaravnih celic z nesmiselnim razvojem in rastjo, ki se širi v sosedstvu, katerega uničuje z odzivom in pritiskom in s pajčevinastim preprezanjem, z rastjo vzdolž limfnih potov. Pri tem se razvijajo močni strupi, ki jih kri raznaša po celim telesu in s tem zastruplja, sprva počasi in neopazno, pozneje pa hitro in silovito celo telo.

(Dalje prihodnjič)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert. Poročila dnevno: ob 6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 19.45, 21.45 in 23.55 uri.

Sobota, 16. januar:

14.30 Želi si kaj — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 16.15 Filmski magazin — 17.40 Philips-revija — 18.30 Zvočna igra.

Nedelja, 17. januar:

7.17 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.10 Kmečka oddaja — 8.20 Igra godba na pihala — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 19.15 Iz operet — 20.05 Slušna igra.

Ponedeljek, 18. januar:

10.45 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Teden in mi. Okno v svet.

Torek, 19. januar:

11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Ura pesmi — 15.30 Za ženo in družino — 20.00 Melodije iz juga.

Sreda, 20. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Za kmetovalce — 20.30 Slušna igra.

Četrtek, 21. januar:

11.00 Šolska oddaja — 14.20 Slov. poročila in objave. Oddaja za mladino — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi.

Petek, 22. januar:

10.45 Za dom — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Za naše male poslušalce — 16.30 Vsi otroci poslušajo — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 uri — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 16. januar:

15.30 Za pionirje — 16.00 To in ono z vseh strani, vmes pester glasbeni spored — 17.10 Poje Ljubljanski komorni zbor — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 17. januar:

8.15 Slovenske narodne pesmi — 11.30 Zabavne melodije — 12.45 Zabavna glasba — 13.00 Za naše kmetovalce — 13.15 Oddaja za

žene — 13.25 Želili ste — poslušajte — 15.45 Med kmečkimi pevci in godci — 18.20 Pester spored domačih pesmi.

Ponedeljek, 18. januar:

13.00 Za pionirje — 13.15 Slovenske narodne in umetne pesmi — 13.50 Kulturni pregled — 17.10 Zabavna in plesna glasba — 18.25 Jezikovni pogovori — 20.00 Radijska univerza.

Torek, 19. januar:

13.00 Modni kotic — 14.00 Za zabavo in oddih — 15.30 Športni tehnik — 18.30 Iz bojev naših narodov — 20.00 Okno v svet.

Sreda, 20. januar:

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 13.15 Za vsakogar nekaj — 17.00 Zdravstveni nasveti — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 21. januar:

13.15 Iz operni baletov — 14.00 Pesmi in plesi naših narodov — 16.00 Želili ste — poslušajte! — 17.10 Od melodije do melodije — 17.30 Oddaja za žene — 18.00 Uganite, kaj igramo! — 20.00 Domače aktualnosti.

Petek, 22. januar:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Glasbena oddaja za pionirje — 13.15 Pester spored slovenske narodne glasbe — 14.00 Za prijetno popoldne — 18.30 Kulturni pregled — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.

IV. občni zbor Demokratične fronte

(Nadaljevanje s 1. strani)

šolska borba v prevzgoji našega človeka iz hlapčevskega mišljenja v odločnega, zavestnega borca za enakopravnost, v krepitvi zavesti potrebe najtesnejše kulturne povezave z matičnim narodom, v čvrstitvi avstrijskih demokratičnih sil, ki morajo iz svojih demokratičnih načel priznati pravice vsakemu narodu, in končno v ustvarjanju čim boljših odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, ker smo prepričani, da bodo čim boljši odnosi med tema sosednjima državama ugodno vplivali tudi na razvoj naših manjšinskih narodnih problemov, med katere prvenstveno spada šolsko vprašanje!

Pri tem seveda tudi nismo opustili potrebnih vlog, protestov in memorand in naj bo pristojnim oblastem s tega mesta ponovno povedano, da so naše šolske zahteve jasno formulirane že v načelih DFDL na njenem ustanovnem občnem zboru, ki so bila poslana tudi zvezni vladi, da so nadalje ponovno formulirane in precizirane v številnih vlogah DFDL in SPZ, tako da je postavljanje v motivnem poročilu, češ, da koroški Slovenci še nismo jasno formulirali svojih šolskih zahtev, zavestno potvarjanje in zavijanje resnice. Vlog je dovolj, na žalost le rešitve nikdar ni!

Pri tem pa poudarjamo, da šolsko vprašanje ni edino nerešeno vprašanje naših upravičenih zahtev. Ne gre le za šolsko vprašanje, ki je sicer med najvažnejšimi, gre tudi za vprašanje kulturne enakopravnosti, za vprašanje gospodarske enakopravnosti itd.

V vseh teh smereh je DFDL postavljala svoje zahteve! Konkretno pa je segla DFDL tudi po samopomoči v vprašanju Kmetijske šole in bo morala po samopomoči seči tudi še na drugih področjih šolstva, če pristojne oblasti ne bodo končno uvidele, da v šolski politiki za manjšino ne more biti popuščanja.

V novem osnutku zakona o dvojezičnih šolah absolutno odklanjamo, da se izrabljajo nikdar priznani rezultati ljudskega štetja za odpravo slovenščine na tretjini dvojezičnih šol in za nadaljnje razkosanje strnjene dvojezičnega ozemlja.

Prav tako odločno odklanjamo zlorabljanje tako imenovane pravice staršev, ker v danih koroških razmerah pomeni dejansko le nasilje močnejšega in neodvisnega nad šibkejšim in odvisnim.

Končno ugotavljamo, da je popolnoma napačna in neutemeljena miselnost, iznešena v motivnem poročilu k osnutku, da manjšina ne sme računati z nezavednim delom ljudstva, temveč je vsepovsod na svetu prvenstvena naloga in sveta dolžnost najbolj zavednega in revolucionarnega dela naroda, da se bori za celokupnost.

Tako gledamo na novi osnutek in v tem smislu ga odklanjamo kot popolnoma nesprejemljivega za naše ljudstvo. Hkrati poudarjamo, da je kakršna koli rešitev tega vprašanja brez sporazuma s koroškimi Slovenci nemogoča in obsojena na smrt.

Dr. Bebler k šolskem osnutku koroške deželne vlade:

Oblak na nebu prijateljskih stikov med Avstrijo in Jugoslavijo

Na redni tiskovni konferenci, ki jo je imel minuli petek v Beogradu jugoslovanski podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler, so domači in tuji novinarji želeli pojasniti o stališču Jugoslavije do nekaterih zunanje-političnih vprašanj.

Glede tržaškega vprašanja je dr. Bebler med drugim poudaril, da je Jugoslavija tudi danes kljub krizi v Italiji pripravljena za rešitev tržaškega vprašanja z vsako italijansko vlado, ki bo prišla, če bo obstojala na italijanski strani želja, pristopiti k reševanju tega vprašanja konstruktivno.

Ob tej priložnosti je neki tuji novinar postavil dr. Beblerju tudi vprašanje, kaj lahko pove o položaju jugoslovanske narodne manjšine v Avstriji in ali je ta položaj zadovoljiv. V svojem odgovoru je dr. Bebler med drugim dejal:

»Vsaka stvar je relativna. Jugoslovan-

ski manjšina v Avstriji je vsekakor uživala več pravic kakor naše manjšine v drugih deželah. Žal, vesti zadnje čase dokazujejo, da nameravajo te pravice okrniti. To bi bil vsekakor oblak na nebu prijateljskih stikov med Avstrijo in Jugoslavijo. Upanje je, da se ta naklep ne bo uresničil. Jugoslovanska vlada bo ukrenila vse potrebno, da prepriča avstrijsko vlado, da ni pametno ravnati v duhu sedanjih namenov.«

Na prošnjo nekega drugega novinarja, naj bi povedal, v čem je bistvo teh grozečih sprememb v avstrijski politiki do jugoslovanske manjšine, je dr. Bebler dejal, imajoč v mislih novi šolski osnutek koroške deželne vlade, da se širijo govorice, da nameravajo zmanjšati število občin, v katerih obstojajo dvojezične šole, na drugi strani pa tudi zmanjšati število tistih razredov v preostalih šolah, kjer se poučuje v slovenskem in nemškem jeziku.

V najgloblji bolesi sporočamo, da je moj ljubljani mož, naš dobri oče, stari oče, svak, brat in stric gospod

Franc Schnabl

trgovec

dne 13. januarja v 75. letu svoje starosti po težkem trpljenju zatisnil svoje dobrotne oči.

Najdražjega pokojnika bomo pokopali v soboto, dne 16. januarja, ob 14.30 uri v družinsko grobnico na pokopališču v St. Rupertu pri Celovcu k zadnjemu počitku.

Maša-zadušnica za pokojnim bo v ponedeljek, dne 18. januarja, ob 8. uri zjutraj v mestni župni cerkvi v St. Rupertu.

Celovec, Zahomec, Dunaj, Trst, New Jersey, dne 13. januarja 1954.

Leopoldina Schnabl, roj. Malle
soproga

Franci, dr. Janko in Pavel, sinovi,
Mira in Inge, snahi,

Franciska Wedenik, sestra,
Mirca, vnukinja,

v imenu vseh ostalih sorodnikov.

Plazovi so terjali številne žrtve

Zaradi izredno silnih snežnih padavin v preteklih dneh so se na mnogih krajih v alpskem področju odtrgali plazovi in zahtevali po dozda znanih ugotovitvah 104 žrtve.

V Velikem Walsertalu na Predarlškem se je primerila po dveh ogromnih plazeh katastrofa, kakršne na Predarlškem še ne pomnijo. V Blonsu je 11. januarja plaz odnesel 23 kmečkih domov ter pogrešalo 50 oseb. Ker so bile prekinjene vse prometne možnosti, so po radiu pozvali smučarje dežele k veliki prostovoljni reševalni akciji. Neki kmet je bil ravno na poti k sosedu z namenom, da bi tja spravil svojo družino na varno, ko je prihrumel plaz in odnesel njegovo hišo in potegnil seboj njegovo mater, ženo in troje otrok. V večernih urah se je med Bartholmäberg in Innerberg odtrgal drugi plaz, ki je zasul več poslopij. Reševalno moštvo je moralo zaradi neugodnih vremenskih prilik in novih nevarnosti plazov ob polnoči prekiniti svoje delo. Šele zjutraj so mogli z nadaljevanjem pričeti. Do torka zjutraj so iz snežnih mas izkopali 13 mrtvih oseb, ki so jih v kapelici na pokopališču položili na mrtvaški oder.

V vasi Hirschau je reševalna kolona rešila iz zasute hiše gozdnega paznika in njegovo ženo. Mož pa je že na transportu podlegel zadobljenim poškodbam. Neka žena s svojima dvema otrokoma je prebila celih 18 ur pod snežnimi masami, preden jih je reševalno moštvo doseglo. Mati in dvanajstletna hčerka sta bili še

živi, dočim je bila mlajša hčerka že mrtva.

V Montafontalu je doletela smrt zaradi plazu neki zakonski par, tri osebe pa so s težkimi poškodbami še žive rešili.

Nadaljnje težke elementarne katastrofe javljajo iz Zillertala, iz St. Antona na Arlbergu, iz Hopfgartna iz severne Tirolske. V Zgornji Avstriji v področju Salzkammerguta je bila alpinska reševalna služba v stalni pripravljenosti.

Tudi v Kaprunu je zahteval plaz smrtno žrtev. Nekega moža in njegovo spremeljevalko je na severni strani Einöde zajel plaz. Dočim se je žena do zjutraj sama sprostila iz snega in ostala nepoškodovana, je reševalno moštvo izkopalo moža le še mrtvega.

Deset let za Gruma

Po obravnavi pred ljudskim sodiščem v Celovcu minuli torek je bil bivši »Kreisleiter« velikovškega okraja Grum kot vojni zločinec in veleizdajalec obsojen na deset let težke, s tridimi letiškimi vsakega četrta leta poostrene ječe. Grum je kazen takoj nastopil.

Slovensko planinsko društvo — Celovec

priredi v četrtek, 21. januarja, ob 20. uri zvečer v dvorani 5 Delavske zbornice v Celovcu

javno predavanje z barvnimi slikami:

JULIJSKE PLANINE pozimi in poleti

Predaval bo znani planinski predavatelj tov. Janko Blažej iz Ljubljane. Vstopnina je 3.— šilinge.

*

Isto predavanje bomo po možnosti priredili tudi po nekaterih naših vaseh, in sicer predvidoma v ponedeljek 18. I. v Podravljah, v torek 19. I. v St. Jakobu v R. pri Šimeju, v sredo 20. I. v Bilčovsu pri Miklavžu, vsakokrat ob 8. uri zvečer, in na Brnci pri Prangarju v nedeljo 24. I. popoldne. Če bodo možna omenjena predavanja po vaseh, bomo dotično okolico vsakokrat še pravočasno obvestili.

VABILO

Kmečka gospodarska zadruga Pliberk, r. z. z o. j., vabi vse zadružnike in prijatelje zadrugne misli na otvoritev novega

ZADRUŽNEGA SKLADIŠČA

V ŠMIHELU NAD PLIBERKOM

ki bo v nedeljo, dne 17. januarja 1953, ob 11. uri popoldne.

Na sporedu:

1. Svečana otvoritev skladišča,
2. Zadrugno zborovanje pri Šerčerju.

Zadružniki in ostali somišljeniki zadrugne misli pridite k svečani otvoritvi našega novega ponosnega zadrugnega hrama, ki je namenjen koristim našega kmetijstva, obrtništva in ne navsezadnje delavstva pod geslom: eden za vse in vsi za enega!

Upravni in nadzorni odbor.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

„Kleine Zeitung“ je morala ponovno objaviti častno izjavo

Minuli ponedeljek se je morala »Kleine Zeitung« zagovarjati pred deželnim sodiščem, ker častne izjave, s katero je morala svojčas preklicati laži, ki jih je razširjala o Janezu Wutteju-Lucu, ni objavila v takšni obliki, kakor se je bila obvezala pred sodiščem.

Po zaslišanju sodnika, pred katerim je bila svoj čas sklenjena in formulirana

častna izjava, se je morala »Kleine Zeitung« v ponedeljek ukloniti in obvezati, da bo častno izjavo ponovno priobčila v isti obliki in velikosti kakor svoje nekdanje klevetniške članke.

»Kleine Zeitung« je bila prisiljena, da je v sredo, dne 13. t. m., znova objavila na vidnem mestu in z velikimi črkami naslednje:

Častna izjava

k seriji člankov „Krvava meja“

Ker prvotna častna izjava, nanašajoča se na gospoda Janeza Wutteja-Luca, ki je bil napačno označen kot komisar-morilec, ni bila objavljena v zahtevani obliki kakor serija člankov z dne 4., 5. in 7. ju-

lija 1953, jo ponovno objavljamo in opozarjamo glede vsebine na izdajo »Kleine Zeitung« z dne 8. septembra 1953 štev. 206 (koroška izdaja).